

Consiliul Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat

RAPORT ANUAL DE ACTIVITATE

1 ianuarie 2019 - 31 decembrie 2019

Întocmit în conformitate cu art. 12 al Legii nr. 198 din 26.07.2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat.

Aprobat prin hotărârea nr. 9 din 26.02.2020

e-mail: [apararat@cnajgs.md]
web: [www.cnajgs.md]

Tel.: [022 31 02 74]
Str. Alecu Russo nr. 1, bl. A 1, bir.94
Chișinău, Republica Moldova, MD 2068

CUPRINS

SUMAR	3
I. Activitatea în sistemul de asistență juridică garantată de stat în anul 2019	14
1.1 Activitatea Consiliului Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat	14
1.2 Activitatea Oficiilor teritoriale ale Consiliului Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat și a persoanelor autorizate	29
1.2.1 Date generale privind volumul AJGS pe parcursul anului 2019.	
1.2.2 Date cu privire la AJGS calificată acordată pe parcursul anului 2019.	
1.2.3 Date cu privire la AJGS primară acordată pe parcursul anului 2019.	
1.2.4 Date cu privire la volumul de lucru și resurse umane angajate în sistemul de AJGS în anul 2019.	
1.2.5 Date cu privire prestatorii de servicii de AJGS în anul 2019.	
1.2.6 Date cu privire la bugetul sistemului de AJGS în anul 2019.	
II. Obiective strategice și planul de acțiuni pentru anul 2020	44
Anexe	48

SUMAR

Asigurarea **accesului liber la justiție** constituie un principiu de bază al statului de drept și o condiție obligatorie ce rezultă din actele internaționale la care Republica Moldova este parte. La rândul ei, **asistența juridică efectivă** constituie un element de bază al accesului la justiție și statul are obligația de a garanta asistența juridică persoanelor care nu dispun de mijloace financiare suficiente pentru a plăti serviciile juridice.

Misiunea sistemului de asistență juridică garantată de stat este protejarea **dreptului la un proces echitabil**, stabilit de articolul 6 al *Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale*, prin organizarea și acordarea asistenței juridice garantate de stat în vederea **diminuării impedimentelor economico-financiare** în realizarea accesului la justiție, asigurând **accesului liber și egal pentru toate persoanele la asistență juridică efectivă** în cadrul unui sistem cost-eficient, accesibil și nediscriminatoriu de asistență juridică.

Obligația de acordare a asistenței juridice calificate rezultă din mai multe acte internaționale:

- a) Declarația universală a drepturilor omului, din 10 decembrie 1948, art. 2, 7, 8, 10, 11;
- b) Pactul cu privire la drepturile civile și politice, în particular art. 2 și art. 14 (3 d);
- c) Convenția internațională cu privire la drepturile copilului, în particular art. 12, 37 (d), art.40 (2b);
- d) Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale, în particular art. 6.3 (C) și jurisprudența Curții Europene pentru drepturile omului referitoare la articolele respective;
- e) Recomandările și rezoluțiile Comitetului de miniștri al Consiliului Europei referitoare la:
 - Asistența juridică gratuită în materie civilă, comercială și administrativă (No Rec(76)5);
 - Asistența juridică gratuită și consultanță (No Rec(78)8);
 - Măsurile de facilitare a accesului la justiție (No Rec(81)7);
 - Accesul efectiv la lege și justiție pentru persoane sărace (No Rec(93)1) și
 - Libertatea de a exercita profesia de avocat (No Rec (2000)21).
- f) Principiile și liniile directoare ale ONU privind accesul la asistența juridică garantată de stat în sistemele de justiție penală.

De asemenea, obligația de acordare a asistenței juridice calificate și efective și de consolidare a sistemului existent de acordare a asistenței juridice garantate de stat rezultă din art. 20 și art. 26 al Constituției Republicii Moldova, prevederile Codului de procedură penală, Codului contravențional, Codului de procedură civilă, *Legii nr. 198-XVI din 26.07.2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat* și alte acte normative.

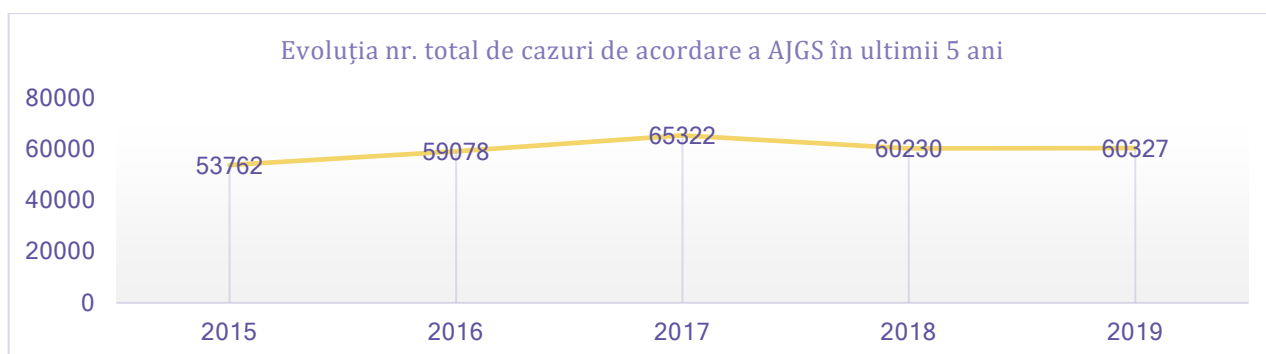
Angajamentul de a facilita accesul la justiție se reflectă și în documente de politici ce țin de drepturile omului și justiție la nivel național, precum:

- *Planul național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018-2022.*
- *Proiectul strategiei de dezvoltare a sectorului justiției pentru anii 2019 -2022.*

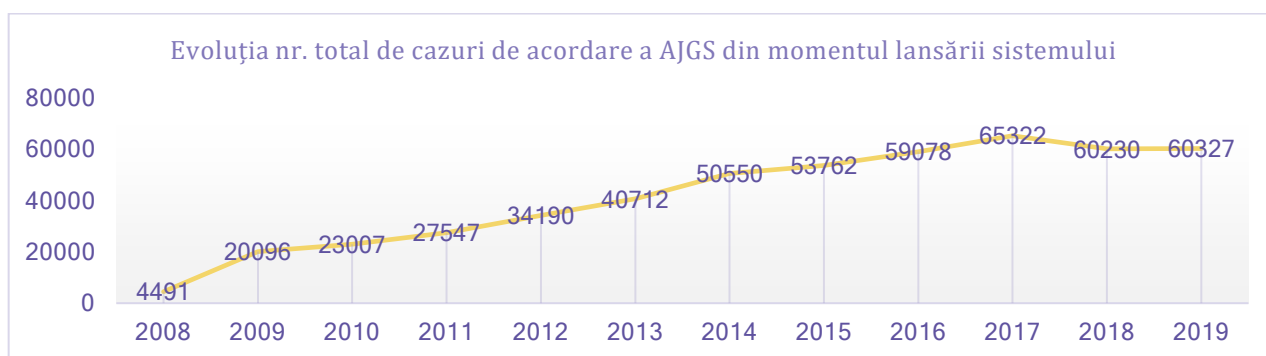
De asemenea, Consiliul Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat și Oficiile sale teritoriale au fost ghidate în activitate și de propriile documente de politici, precum:

- *Strategia de activitate în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat pentru anii 2018-2020*, aprobată prin hotărârea nr. 22 din 27.12.2017.
- *Planul de acțiuni pentru anul 2019 de implementare a Strategiei de activitate în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat pentru anii 2018-2020*, aprobat prin hotărârea nr. 1 din 26.02.2019.

Pornind de la aceste deziderate, în vederea executării prevederilor Legii nr. 198-XVI din 26.07.2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat, pe parcursul anului **2019**, au fost înregistrate **în total 60 327** de cazuri de acordare a asistenței juridice garantată de stat, ceea ce constituie cu **97** cazuri mai mult, decât în anul 2018.

Analizând evoluția nr. de cazuri de acordare a asistenței juridice garantate de stat din ultimii 5 ani, constatăm că în perioada 2015-2017 a avut loc o creștere constantă a nr. de cazuri anual. Apogeul, cu cel mai mare nr. de cazuri de acordare a asistenței juridice garantate de stat a fost înregistrat în anul 2017 cu **65 322** cazuri. După care, în perioada 2018-2019 nr. de cazuri a fost descreștere, astfel, încât în anul 2019, au fost înregistrate cu **4 995** cazuri mai puține, decât în 2017, dar cu **40 231** cazuri mai mult decât în 2009.

Generalizând datele statistice, constatăm că în anul 2019 nr. de total de cazuri de acordare a asistenței juridice garantate de stat a fost cu circa **8 %** mai mic decât în anul 2017, dar cu circa **200 %** mai mare decât în anul 2009, care a fost primul an calendaristic integral de activitate a sistemului de AJGS.

Creșterea din ultimii 10 ani a volumului de AJGS cu circa 200% a fost determinată de diversificarea tipurilor de asistență juridică garantată de stat și a prestatorilor de servicii, mediatizarea și dezvoltarea sistemului în general.

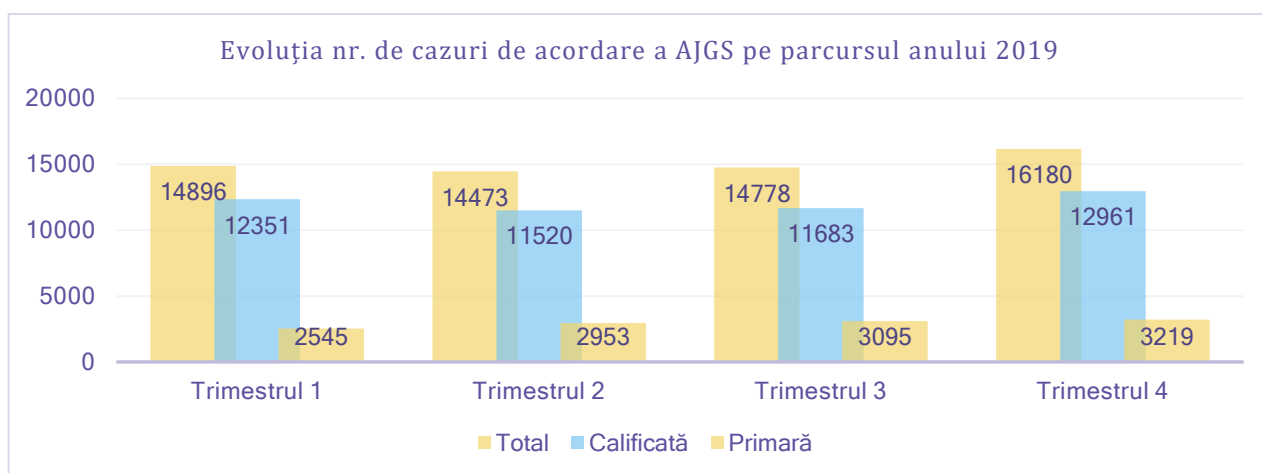
În perioada 2008-2011 a fost acordată doar asistența juridică calificată pe cauze penale cu implicarea avocaților publici și a avocaților la cerere. Începând cu 1 ianuarie 2012, a fost inițiată acordarea asistenței juridice calificate și pe cauze non-penale, crescând și nr. total de

beneficiari. Începând cu 1 aprilie 2013, pentru populație a devenit disponibil și serviciul de asistență juridică primară livrat de către rețeaua de parajuriști comunitari.

Din numărul **total** de **60 327** cazuri, **48 515** au constituit cazuri de acordare a asistenței juridice **calificate** și **11 812** au constituit cazuri de acordare a asistenței juridice **primare**. Astfel, ponderea asistenței juridice **calificate** este de **80 %** din întregul volum, iar asistenței juridice **primare** îi revine **20%**.

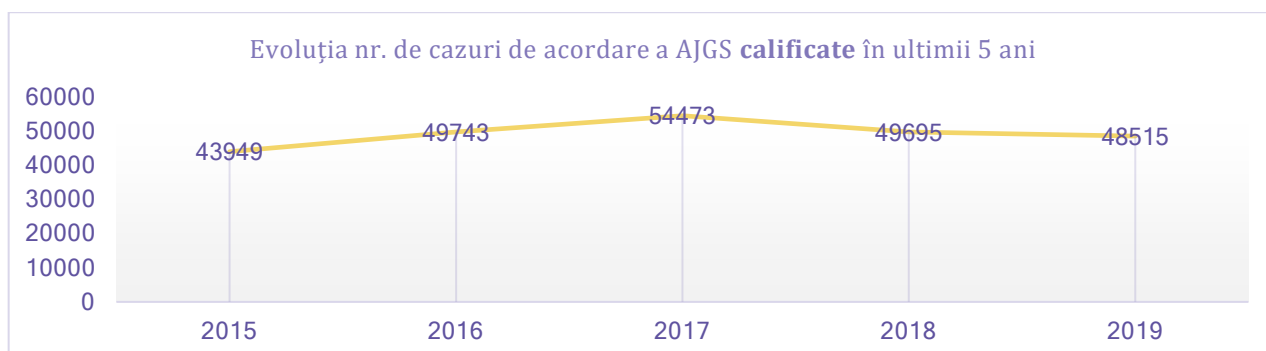
Asistența juridică **calificată** continuă să fie acordată în exclusivitate de către avocați licențiați. Asistența juridică **primară** este acordată de către rețeaua de parajuriști comunitari în cadrul localităților în care locuiesc și cele învecinate și de către avocații publici în cadrul celor patru Oficii teritoriale ale CNAJGS din Chișinău, Bălți, Cahul și Comrat.

Din punct de vedere al timpului, asistența juridică garantată de stat a fost înregistrată constant în cele 4 trimestre al anului 2019, cel mai mare nr. de cazuri fiind înregistrat în trimestrul 4:

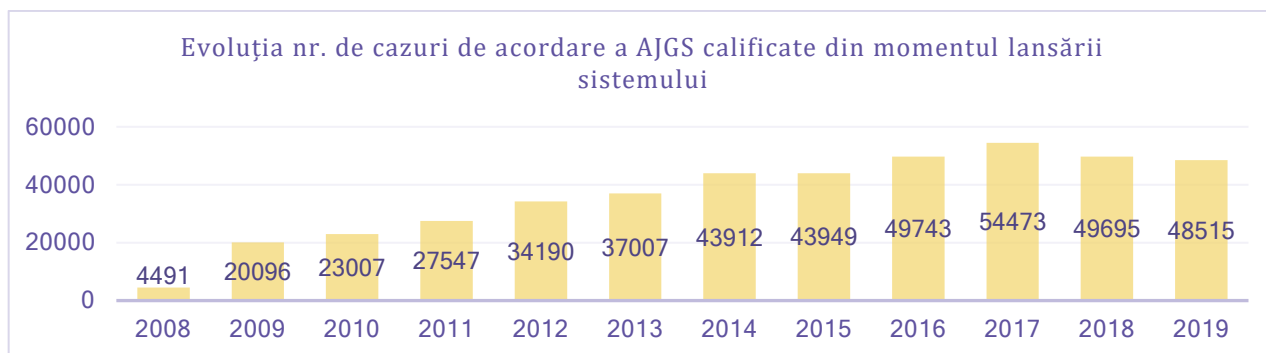

Din punct de vedere al repartizării volumului de asistență acordate între Oficiile teritoriale, cea mai mare pondere a volumului de asistență juridică acordată, de circa **60%**, tradițional a fost înregistrată la Oficiul teritorial Chișinău al CNAJGS. Aceasta este determinat de faptul că, acest Oficiu are cea mai mare jurisdicție teritorială.

După cum s-a menționat, în anul **2019** au fost înregistrate **48 515** cazuri de acordare a asistenței juridice **calificate**. În comparație cu anul 2018, numărul de beneficiari este mai mic cu **1 180** de cazuri, adică cu circa **2,4 %**.

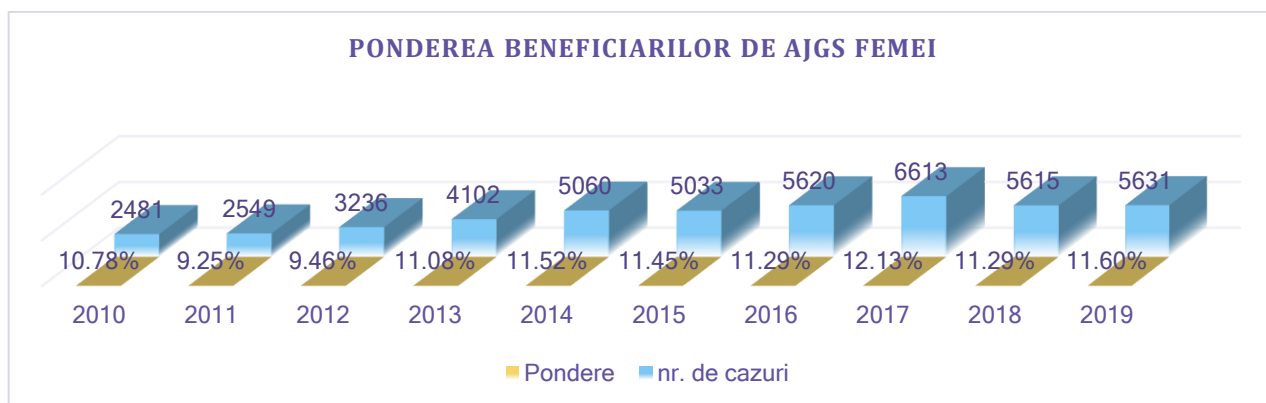

Analizând evoluția nr. de cazuri de acordare a asistenței juridice **calificate** garantate de stat din ultimii 5 ani, constatăm că în perioada 2015-2017 a avut loc o creștere constantă a nr. de cazuri anual, cel mai mare nr. de cazuri fiind înregistrat în anul 2017 și anume **54 473** cazuri, iar începând cu anul 2018 nr. de cazuri a început să descrească:

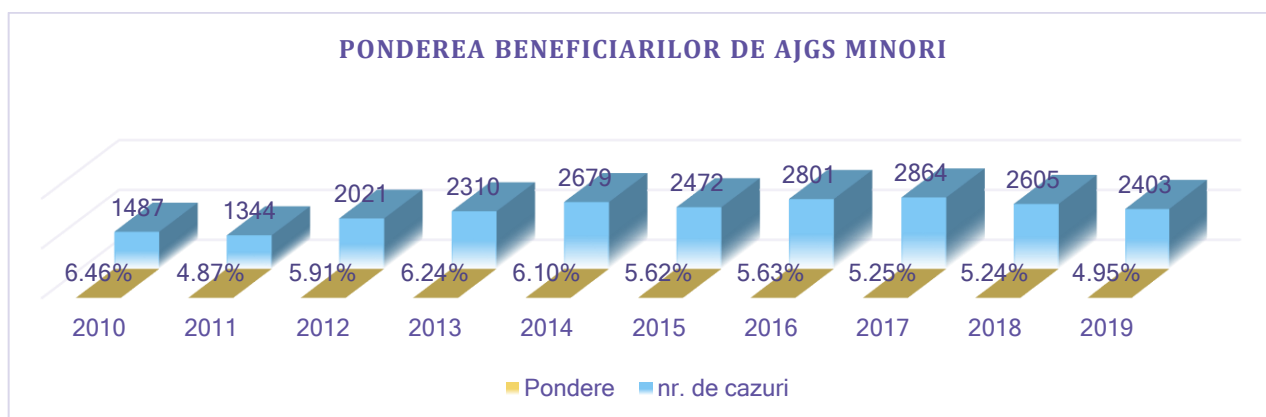

Totodată, comparând cu cifrele din 2009, constatăm că numărul de cazuri de asistență juridică **calificată** garantată de stat înregistrat în anul 2019 este mai mare cu aproximativ **241%**.

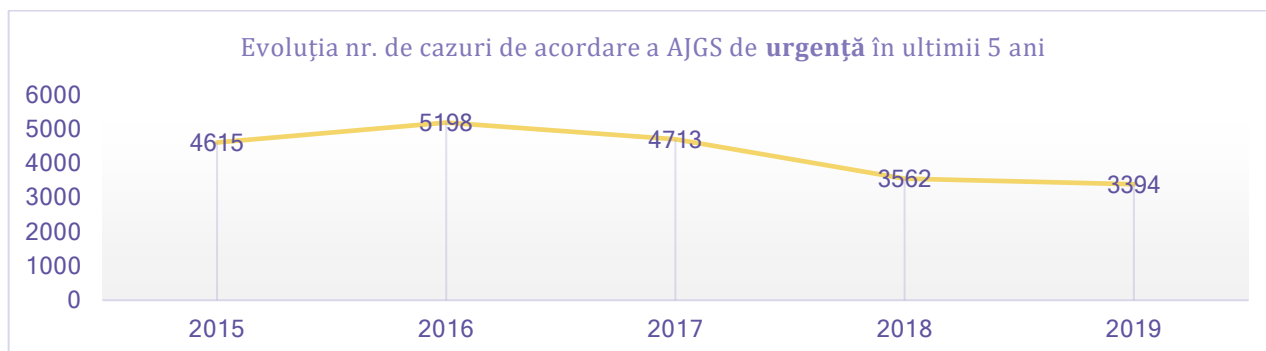
Din nr. total de 48 515 de cazuri, în **42 884** de cazuri beneficiarii de asistență juridică calificată au fost **bărbați**, iar în **5 631** cazuri beneficiarii au fost **femei**. Ponderea de circa 10-12 % a beneficiarilor femei din nr. total de beneficiari de asistență juridică calificată garantată de stat rămâne a fi constantă în ultimii 10 ani:

În același timp, din nr. total de 48 515 de cazuri, în **46 112** de cazuri beneficiarii de asistență juridică calificată au fost **adulți**, iar în **2 403** cazuri beneficiarii au fost **minori**. Analizând evoluția nr. de beneficiari minori în ultimii zece nu constatăm careva mari devieri. Cel mai mare nr. de beneficiari minori a fost înregistrat în anul 2017 și anume 2864 cazuri, după care a urmat o descreștere, pe fondul descreșterii generale a nr. de beneficiari de asistență juridică garantată de stat. Ponderea de circa 5-6 % a beneficiarilor minori din nr. total de beneficiari de asistență juridică calificată garantată de stat rămâne a fi constantă în ultimii 10 ani:

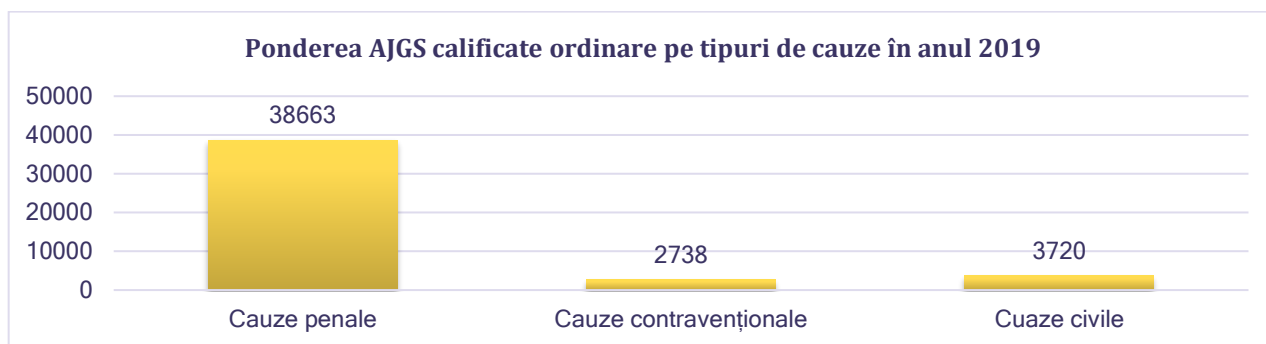

Din numărul total de cazuri de acordare a asistenței juridice **calificate** în **3 394** cazuri a fost acordată asistența juridică de **urgență**, ceea ce constituie cu 115 cazuri mai puține decât în anul 2018. În general, în ultimii 5 ani se observă o descreștere continuă a nr. de cazuri de acordare a asistenței juridice de urgență:

Asistența juridică de **urgență** este acordată 24/24, indiferent de nivelul de venit al persoanei, în caz de reținere a acesteia în cadrul unei cauze penale sau contravenționale, inclusiv la examinarea mandatului de arest. Tendința de descreștere a nr. de cazuri de acordarea a asistenței juridice de urgență este dictată de scăderea nr. de rețineri din ultimii ani. Ponderea asistenței juridice de urgență din volumul total de asistență juridică calificată garantată de stat a constituit circa **7%**.

În celelalte cazuri și anume în **45 121**, a fost acordată asistența juridică calificată **ordinară** în cadrul dosarelor penale, contravenționale și civile, predominând tradițional cauzele penale cu o cotă de circa **86%** din numărul total. Astfel, **38 663** (86 %) au constituit cauze **penale**, **3 720** (8 %) cauze **civile** și **2 738** (6 %) cauze **contravenționale**.

Totodată, din nr. total de **48 515** de cazuri de acordare a asistenței juridice calificate, doar în **10 353** de cazuri (21%) persoanele au beneficiat de asistență juridică garantată de stat **în dependență de nivelul de venit**, în celelalte **38 162** cazuri (79%) de asistența juridică calificată a fost acordată **indiferent de nivelul de venit**, grație prevederilor legale, beneficiarii fiind scutiți de testul financiar.

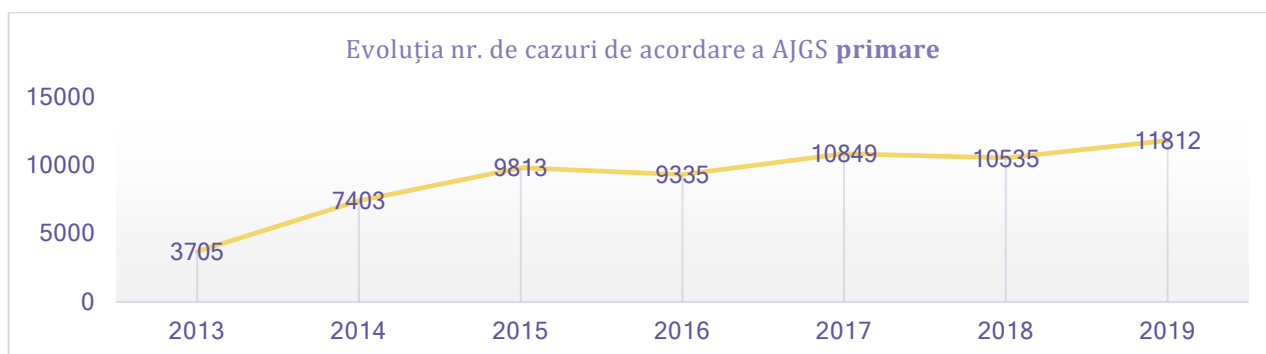
Această pondere denotă faptul că legislația în vigoare este una destul de permisivă în ceea ce privește accesarea asistenței juridice garantate de stat, existând un număr mare de categorii de persoane care pot beneficia de o asemenea asistență indiferent de nivelul de venit.

Cu referire la cazurile de acordare a asistenței juridice garantate de stat în dependență de nivelul de venit al solicitantului, este de menționat faptul că în anul 2019 au fost înregistrate **412 decizii de refuz** în acordarea asistenței juridice garantate de stat, acest nr. fiind de zeci de

ori mai mare decât în anii precedenți, urmare a faptului că Oficiile teritoriale sunt deja conectate la unele baze de date și pot verifica informațiile cu privire la veniturile persoanei.

Pentru acordarea **asistenței juridice calificate** au fost implicați **472 avocați** care acordă asistență juridică calificată garantată de stat, **dintre care 11 avocați publici; 34 avocați specializați** în cauzele cu implicarea copiilor; **13 avocați specializați** în acordarea asistenței juridice calificate pe cauze de azil; **9 avocați specializați** în acordarea asistenței juridice calificate persoanelor cu dezabilități intelectuale și psiho-sociale și **8 avocați specializați** în acordarea asistenței juridice calificate victimelor infracțiunilor.

Totodată, în anul 2019, **11 812** persoane au beneficiat de asistență juridică **primară** garantată de stat, ceea ce constituie cu **1 277** cazuri mai mult, decât în anul 2018, fiind înregistrată o creștere de circa **11 %**:

Tendința de creștere a volumului asistenței juridice primare este determinată de creșterea constantă a nr. de prestatori a acestui tip de serviciu de asistență juridică garantată de stat. Astfel, nr. de parajuriști comunitari a crescut de la **13 unități** în anul 2013 la **62 de unități** în anul 2019.

Rețeaua de para-juriști constituie în continuare principala sursă de livrare a asistenței juridice primare în localitățile rurale și urbane, altele decât cele de reședință ale oficiilor teritoriale. Prin urmare, în **8 150** cazuri, adică **69 %** din volumul total, asistența juridică primară a fost acordată de către parajuriști și în **3 662** cazuri (**31%**) de către avocații publici.

În același timp, la nr. total de cazuri de acordarea a asistenței juridice primare mai pot fi adăugate și cele **3 446** de cazuri de acordare a asistenței juridice primare de către rețeaua experimentală de **parajuriști specializați**. Asistența a fost livrată de către 17 parajuriști specializați membrilor unor astfel de grupuri vulnerabile, precum: persoane care trăiesc cu HIV/SIDA, utilizatorii de droguri, lucrătorii sexului comercial.

Acest rezultat a fost atins în cadrul proiectului „Abilitarea juridică a comunităților vulnerabile prin susținerea activității rețelei de para-juriști specializați în Republica Moldova”, implementat de Uniunea pentru prevenirea HIV și Reducerea Riscurilor (**UORN**) în parteneriat cu Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat (**CNAJGS**) și cu suportul Fundației Soros Moldova (**FSM**).

Pentru finanțarea sistemului de asistență juridică garantată de stat pentru anul 2019, Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat și celor 4 Oficiilor ale sale teritoriale, de către Ministerul Justiției a fost planificată suma de **42 575 200** lei. Conform raportului privind implementarea strategiei de cheltuieli în anul 2019 a fost realizată suma de **35 729 260 lei**, fiind înregistrată o economie de **6 845 940 lei**:

Domeniu	Buget planificat	Buget realizat	Economii/deficit
Administrarea sistemului	4 673 100	3 990 900	682 200
Remunerarea avocaților	36 346 300	30 444 000	5 902 300
Remunerarea parajuriștilor	1 555 800	1 294 360	2 61440
Total	42 575 200 lei	35 729 260 lei	+ 6 845 940 lei

Economiile înregistrate la capitolul **remunerarea avocaților** se datorează faptul că modificările cu privire la majorarea unității convenționale în baza căreia are loc această remunerare a intrat în vigoare la data de 1 martie 2019, fără a avea efect retroactiv. Astfel, pentru perioada ianuarie-februarie 2019, au fost aplicabile tarifele vechi.

Un alt motiv de înregistrare a economiilor la capitolul remunerarea avocaților publici și parajuriști a fost de terminat de numărul mare a unităților vacante pentru aceste poziții.

Este de remarcat că, din bugetul total, **36 346 300 lei**, ceea ce constituie circa **85,3%**, au fost planificați pentru remunerarea avocaților care acordă AGJS calificată la cerere a remunerarea avocaților publici, iar suma de **1 555 800 lei**, ceea ce constituie circa **3,7%**, a fost planificată pentru remunerarea parajuriștilor, astfel încât **89%** din buget au fost planificate pentru remunerarea prestatorilor de servicii, ci doar **11%** pentru administrarea sistemului.

Pentru 2019 în cadrul sistemului urmau să activeze **33 de unități** de personal: 13 unități la OT Chișinău, 6 unități la OT Bălți, 4 unități la OT Cahul, 4 unități la OT Comrat și 6 unități în cadrul Aparatului administrativ al CNAJGS și cei 7 membri ai CNAJGS.

Pe parcursul anului 2019, Consiliul Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat (CNAJGS) *s-a întrunit în 5 ședințe ordinare*, a adoptat **19 hotărâri** și **1 dispoziție** întru asigurarea funcționalității sistemului de AJGS.

Activitatea sistemului în perioada anului 2019 a continuat să demonstreze o serie de tendințe pozitive:

- În ansamblu, **sistemul este funcțional**, regulile și procedurile de lucru sunt aprobate, aplicate și revizuite periodic. Este asigurat un nivel minim de resurse, care sunt valorificate cu un grad avansat de eficiență.
- **Cadrul normativ-juridic este în continuă perfecționare.** Atât cadrul legal primar, cât și cadrul normativ secundar, reflectat în regulamentele aprobate de Consiliul Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat (*în continuare CNAJGS*) au fost revizuite și ajustate periodic, astfel încât acestea să fie actuale, clare, consecvente și fundamentate științific;
- **Nivelul de calificare profesională a angajaților din sistem este în creștere** ca efect al autoinstruirii, instruirii continue și schimbului de experiență.

- **Gradul de vizibilitate a sistemului a sporit.** Majoritatea factorilor de decizie și a solicitanților de asistență juridică garantată de stat cunosc schema de funcționare a sistemului de asistență juridică garantată de stat. Prin sporirea acțiunilor de mediatizare, sistemul devine tot mai cunoscut și potențialilor beneficiari de asistență juridică garantată de stat, în special pe cauzele non-penale;

- **Spectrul de servicii de asistență juridică garantată de stat extins.** Începând cu 1 ianuarie 2012, sistemul de AJGS acoperă toate tipurile de cauze examinate în justiție, atât cauze penale, cât și cauze non penale. Asistența juridică garantată de stat poate fi accesată, atât de cetățenii Republicii Moldova, cât și de cetățenii străini și apatrizi în cauzele ce țin de competența autorităților și instanțelor judecătorești ale Republicii Moldova, inclusiv solicitanții de azil și refugiați. Din anul 2013 au fost extinse serviciile de asistență juridică primară prin instituirea rețelei de parajuriști la nivel național și create premise pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat de către asociațiile obștești;

- **Volumul de asistență juridică acordată este constant pentru ultimii doi ani, dar în descreștere în comparație cu anul 2017.** Astfel, în anul 2019, numărul de beneficiari de asistență juridică garantată de stat a fost mai mare decât în anul 2018 cu 97 cazuri, dar mai mic cu 4995 decât în anul 2017;
- **Calitatea asistenței juridice garantate de stat rămâne a fi una din prioritățile de activitate ale CNAJGS.** Unul din principalele obiective fixate de către CNAJGS, la lansarea noului sistem, a fost eliminarea stereotipului precum că, avocatul „din oficiu” are mai mult prestație formală și nu acordă asistență juridică calitativă. În ultimii ani, s-a acordat atenție tuturor componentelor calității, inclusiv celei de accedere în sistem, elaborare de suport metodologic și standarde de calitate și instruire profesională continuă pentru prestatorii de asistență juridică garantată de stat în baza acestora. A fost instituit mecanismul de **monitorizare externă a calității** serviciilor prestate de către avocați.

- **Interesul actualilor și potențialilor parteneri ai CNAJGS pentru consolidarea capacității sistemului de asistență juridică garantată de stat este tot mai evident.**

Unele relații de colaborare au fost oficializate prin acorduri de colaborare, altele prin proiecte comune. În particular, datorită colaborării și suportului oferit de PNUD Moldova, UNHCR Moldova, UNICEF Moldova și Fundației Soros Moldova a fost posibilă atingerea obiectivelor de dezvoltare a sistemului de AJGS și implementarea acțiunilor strategice.

Cu toate acestea, se constată o serie de constrângeri și deficiențe:

- **Cadru normativ-juridic și practici cotidiene ce necesită perfecționare continuă.** Există o serie de aspecte conceptuale, ce urmează a fi soluționate prin modificarea legislației ce vizează condițiile și procedura de acordare a asistenței juridice garantate de stat, pentru a elimina, pe de o parte, cazurile de abuz și de a facilita, pe de altă parte, accesarea sistemului de către anumite categorii defavorizate.

În mod prioritar urmează a fi dezvoltat și implementat conceptul de „merit al cauzei”, precum și mecanismul de acordare a asistenței juridice „parțial gratuite”. Urmează a fi soluționată problema acordării asistenței juridice calificate persoanelor juridice în cadrul cauzelor penale.

De asemenea, urmează a fi definitivat procesul:

- de extindere a categoriilor de beneficiari de asistență juridică indiferent de nivelul de venit, cu includerea victimelor violenței domestice; victimelor traficului de ființe umane; victimelor infracțiunilor sexuale; solicitanților de azil.
 - de extindere a conceptului de asistență juridică de urgență garantată de stat, fapt care ar permitea acordarea 24/24 a asistenței juridice de urgență victimelor violenței domestice și infracțiunilor sexuale la faza depunerii plângerii.
- **Sistemul de verificare a capacității de plată a solicitanților urmează a fi dezvoltat în continuare.** De la bun început, mecanismul de testare a veniturilor nu a funcționat eficient din mai multe cauze, inclusiv:
 - lipsa accesului efectiv la bazele de date (fiscale, asigurări sociale, cadastru, registru, etc.);
 - lipsa unei informații actualizate la zi în aceste baze de date;
 - nedeclararea veniturilor de către populație;
 - imposibilitatea obținerii actelor doveditoare în termeni restrânși.

Începând cu anul 2018, Oficiile teritoriale au obținut acces efectiv la unele baze de date, care le permit să verifice veniturile solicitanților. În anul 2019 lista a fost extinsă. Acest fapt a dus la creșterea numărului de refuzuri motivate în acordarea asistenței juridice garantate de stat pe criteriu financiar, diminuând abuzurile. Însă, lista acestor baze de date urmează a fi extinsă în continuare, iar mecanismul de accesare și prelucrare a informației urmează a fi perfecționat.

- **Mecanismul de recuperare a cheltuielilor pentru asistența juridică garantată de stat** în cazurile prevăzute de lege urmează a fi perfecționat. În anul 2019 au fost înregistrate câteva cazuri de punere în aplicare a acestui mecanism, însă la moment sunt întâmpinate mari dificultăți în ceea ce privește identificarea cazurilor care impun recuperarea cheltuielilor, verificarea informațiilor privind veniturile beneficiarilor și motivarea deciziilor de recuperare a cheltuielilor și alte aspecte tehnice. Lacunele legislative care împiedică recuperarea cheltuielilor pe cauze civile nu au fost înlăturate, deși CNAJGS s-a adresat organelor competente în acest sens. Urmează a fi elaborat cadrul normativ secundar cu privire la reglementarea acestui mecanism.
- **Volumul de lucru este în permanentă creștere** datorită extinderii tipurilor de asistență juridică garantată de stat, spectrului de servicii și prestatori, activității de instruire, mediatizare și monitorizare. Această creștere nu este mereu proporțională cu resursele umane, tehnice și financiare alocate sistemului, necesitând permanent adaptări de rigoare și alocare de suport și resurse suplimentare. Identificarea și

alocarea resurselor financiare conform necesităților este crucială. Prin urmare, urmează a fi evaluată capacitatea sistemului de a face față din punct de vedere a resurselor umane și a resurselor tehnice volumului de lucru existent și a sarcinilor asumate.

- **Revizuirea mărimii și modului de remunerare a prestatorilor de servicii de asistență juridică garantată de stat.** Majorarea remunerării pentru serviciile de acordare a asistenței juridice calificate garantate de stat prestate de către avocați, inclusiv avocații publici a constituit principalul obiectiv strategic necesar de atins începând cu anul 2018, care a continuat și în anul 2019. În special, s-a propus majorarea unității convenționale, în bază căreia se remunerează avocații pentru acordarea asistenței juridice calificate garantate de stat, de la 20 la 50 lei, în trei etape, procesul urmând a fi definitivat în anul 2021.

Prima reușită în acest sens, a fost majorarea unității convenționale de la 20 la 30 lei. În acest sens, au fost alocate suplimentar 11 861,6 mii lei, începând cu anul 2019. Această majorarea a devenit valabilă începând cu 1 martie 2019. Procesul a fost continuat prin majorarea unității convenționale de la 30 lei la 40 lei și de ajustare a bugetului pentru anul 2020. În acest context de către CNAJGS a fost aprobată hotărârea nr. 7 din 17 ianuarie 2020 cu privire la modificarea *Regulamentului cu privire la mărimea și modul de remunerare a avocaților pentru acordarea asistenței juridice calificate garantate de stat, aprobat prin Hotărârea nr. 22 din 19 decembrie 2008.*

De asemenea, urmează a fi revizuit și cuantumul remunerării fixe a avocaților publici și a para-juriștilor, care au fost aprobate în anul 2011 și 2013 corespunzător, fără a fi revizuite între timp. Prin urmare, prin hotărârea CNAJGS nr. 12 din 03.11.2011 cuantumul remunerației avocaților publici a fost stabilit în mărime de **6785 lei** lunar (brut), iar prin hotărârea CNAJGS nr. 4 din 15.02.2013 cuantumul remunerării parajuriștilor a fost stabilit în mărime de **1640 lei** lunar (brut). În contextul inflației și a majorării cu 100% a onorariilor achitate avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat la cerere se impune necesitatea revizuirii și acestor remunerații fixe.

- **Calitatea serviciilor de asistență juridică garantată de stat.** Deși, au fost întreprinse măsuri care au vizat toate componentele calității, inclusiv cele de accesare în sistem, elaborare de suport metodologic și standarde de calitate, instruire profesională continuă pentru prestatorii de asistență juridică garantată de stat în baza acestora, nu putem afirma cu certitudine că obiectivul a fost atins întru totul. Urmează a fi continuată activitatea de elaborare a standardelor de calitate pentru avocații care acordă asistența juridică calificată garantată de stat și instruirea continuă a avocaților în baza acestor standarde.

Prioritar este elaborarea și aprobarea standardelor de calitate a serviciilor prestate de către avocați pe cauze non-penale. Lipsa acestora fac imposibilă la moment evaluarea dosarelor în apărare ale avocaților în cadrul procesului de monitorizare externă.

Urmează a fi revizuit și îmbunătățit mecanismul de monitorizare externă a calității asistenței juridice acordate de către avocați. Experiența anterioară de aplicare a mecanismului de monitorizare externă a demonstrat existența unui șir de deficiențe tehnice și normative, care impun o revizuire în corpore a acestui mecanism. O primă problemă ține de contractarea experților monitori care formează componența comisiei de monitorizare externă. Deși, regulamentul spune că componența comisiei se aprobă de către CNAJGS, având un mandat nedeterminat, legislația cu privire la achizițiile publice impune ca în fiecare an să se desfășoare un nou concurs de selectare a

experților-monitori. În cadrul procedurii de achiziții publice prevalează criteriul financiar, dar când vorbim despre evaluarea calității, anume astfel de criterii precum experiența profesională și reputația ireproșabilă par a fi decisive.

- **Sistemul de acordare a asistenței juridice primare garantată de stat prin intermediul rețelei de para-juriști urmează a fi consolidat și dezvoltat.** Numărul de para-juriști în anul 2019 a ajuns la cifra de 62 de unități cu o perspectivă de creștere anuală continuă. Însă, nu contează doar numărul para-juriștilor, ci mai sunt o serie de aspecte importante care urmează a fi clarificate pentru dezvoltarea rețelei de para-juriști, precum: definitivarea procesului de recunoaștere a profesiei de para-jurist; revizuirea mecanismului de admitere în profesie, de instruire inițială și continuă a para-juriștilor; revizuirea mecanismului de contractare și remunerare. Pentru a avea o viziune mai clară despre necesitățile de abilitare juridică a populației și pentru a facilita procesul de planificare bugetară este necesară elaborarea unei metodologii de evaluare a necesității de acordare a asistenței juridice primare pentru o anumită localitate.
- **Parteneriate ale Oficiilor teritoriale și ale CNAJGS ce urmează a fi consolidate.** Deși, colaborarea CNAJGS cu diferiți actori ai sistemului de justiție (Consiliul Superior al Magistraturii, instanțele de judecată, Uniunea Avocaților, Ministerul Justiției, Procuratura, MAI, organele de urmărire penală, Avocatul poporului ș.a.) s-a îmbunătățit, totuși nu există încă o colaborare orientată sinergic spre respectul drepturilor omului în general, și a dreptului la apărare în special, în sistemul de justiție al RM.

Rezultatele activității fiecăreia din aceste instituții se prezintă în indicatori diferiți Sistemului de justiție, de acuzare și apărare, este axat pe autosuficiență funcțională și acordă o atenție sumară la insistența Oficiilor teritoriale de a promova interesele justițiabililor. Reprezentanții acuzării, care anterior confruntau problema asigurării formale cu apărător, sunt interesați, la fel ca și mulți dintre judecători, doar în soluționarea părții organizatorice, nu și a dimensiunii calitative. O comunicare mai intensă, la nivel central și local este necesară, mai ales că metodele și procedeele de lucru în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat sunt în permanentă dezvoltare, ceea ce presupune o mediatizare și informare permanentă a modalității de funcționare.

Depășirea acestor deficiențe și provocări necesită și **intervenția altor autorități publice**, cât și a partenerilor de dezvoltare ai CNAJGS.

În continuare, prezentul raport de activitate cuprinde informații referitor la:

II. Activitatea în sistemul de acordare a Asistenței Juridice Garanate de Stat în anul 2019.

III. Obiective strategice și planul de acțiuni pentru anul 2020.

I. ACTIVITATEA ÎN SISTEMUL DE ACORDARE A ASISTENȚEI JURIDICE GARANTATE DE STAT ÎN ANUL 2019

1.1 ACTIVITATEA CONSILIULUI NAȚIONAL PENTRU ASISTENȚA JURIDICĂ GARANTATĂ DE STAT.

Misiunea sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat, în baza *Legii cu privire la AJGS nr. 198-XVI din 26.07.2007*, este protejarea dreptului la un proces echitabil, stabilit de articolul 6 al *Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale*, inclusiv asigurarea accesului liber și egal pentru toate persoanele la asistență juridică, prin organizarea și acordarea asistenței juridice garantate de stat, precum și diminuarea impedimentelor economico-financiare în realizarea accesului la justiție.

CNAJGS își exercită atribuțiile în baza Legii nr. 198-XVI din 26 iulie 2007 și a Regulamentului, aprobat prin ordinul Ministrului Justiției nr. 18 din 24.01.2008 (MO nr. 21-24/49 din 01.02.2008).

Conform Legii cu privire la AJGS, CNAJGS se convoacă în ședințe ordinare o dată în trimestru. În virtutea spectrului de subiecte discutate, pe parcursul anului **2019**, CNAJGS s-a întrunit în **5 ședințe ordinare** și a adoptat **19 hotărâri**. Hotărârile CNAJGS pot fi accesate pe site-ul oficial www.cnajgs.md, la rubrica „Cadrul normativ”, „Hotărârile CNAJGS”.

Consiliul Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat și Oficiile sale teritoriale pe parcursul anului 2019 au fost ghidate în activitate de propriile documente de politici, precum:

- *Strategia de activitate în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat pentru anii 2018-2020*, aprobată prin hotărârea nr. 22 din 27.12.2017.
- *Planul de acțiuni pentru anul 2019 de implementare a Strategiei de activitate în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat pentru anii 2018-2020*, aprobat prin hotărârea nr. 1 din 26.02.2019

Întru realizarea obiectivelor și acțiunilor prevăzute în Strategia și planul său de activitate, CNAJGS **a întreprins multiple măsuri**, în vederea realizării mai multor obiective strategice, cele mai importante fiind:

1. Obiectivul strategic: consolidarea capacității CNAJGS și a Oficiilor sale teritoriale de organizare și administrare a sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat:

În vederea atingerii acestui obiectiv au fost întreprinse următoarele acțiuni:

- Analiza și aprobarea rapoartelor trimestriale și anuale de activitate a Oficiilor teritoriale și a datelor statistice colectate.
- Monitorizarea activității Oficiilor teritoriale ale CNAJGS și acordarea de suport instituțional.
- Revizuirea schemei de încadrare și remunerare a personalului Oficiile teritoriale și Aparatului administrativ al CNAJGS:

La data de 1 decembrie 2018 a intrat în vigoare *Legea nr. 270 din 23.11.2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar*. Odată cu intrarea în vigoare a acestei

legi, au fost abrogate un șir de acte normative, care până la abrogare au reglementat modul, condițiile de salarizare și mărimile salariilor personalului din cadrul Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat (în continuare CNAJGS) și Oficiile sale teritoriale. Abrogarea cadrului legal vechi și lipsa prevederilor clare în legea nouă, ne-a lipsit de baza normativă cu privire la modul și condițiile de remunerare a personalului din cadrul sistemului de asistență juridică garantată de stat, începând cu 1 decembrie 2018.

Prin urmare, CNAJGS a remis în adresa Ministerului Finanțelor mai multe demersuri cu privire la poziționarea provizorie în grila de salarizare a funcțiilor asimilate ale personalului de specialitate din cadrul sistemului de AJGS și ajustarea cadrului legal

privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, înaintând propuneri concrete. În mod special, CNAJGS a solicitat Ministerului Finanțelor de a opera modificările de rigoare în *Legea privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar* și a completa Registrul funcțiilor din sectorul bugetar, prin includerea la Grupul ocupațional "Justiție (B)" din Anexa nr. 4 unui nou tabel: Tabel 3: Personalul de specialitate din domeniul asistenței juridice garantate de stat. Totodată, prin demersurile înaintate, a fost solicitată și atribuirea clasei de

salarizare și coeficientului de salarizare pentru fiecare funcție în parte, ținând cont de specificul și complexitatea activității. Prin *Legea nr. 175 din 19.12.2019* propunerile de modificare au fost aprobate doar în partea ce ține de funcțiile de conducere, contabilișefi și consilier, însă nu și în privința consultanților.

Totodată, în legătură cu reforma în domeniul salarizării în sectorul bugetar au fost depistate unele neclarități și lacune cu privire la codurile ocupațiilor, care făceau referire la personalul de conducere și execuție care activează în cadrul sistemului de asistență juridică garantată de stat. Astfel,

s-a constatat că, unor funcții le-au au fost atribuite eronat codurile ocupațiilor, iar altele nu se regăsesc în general în *Clasificatorul ocupațiilor din Republica Moldova* (CORM 006 14), aprobat prin Ordinul Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Nr. 22 din 03 martie

2014. Acest fapt a generat deficiențe în ceea ce privește încadrarea personalului conform cerințelor noii legislații cu privire la sistemul unitar de salarizare. Drept urmare, CNAJSG a solicitat Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale revizuirea *Clasificatorului ocupațiilor din Republica Moldova*, cu includerea unor funcții de conducere și de execuție din cadrul Oficiilor teritoriale și ale Aparatului administrativ al CNAJGS în Clasificator.

Activitatea normală a personalului din cadrul sistemului de asistență juridică garantată de stat a fost perturbată de moratoriul stabilit de Guvern cu privire la angajarea personalului pentru locurile vacante. Prin urmare, unitățile vacante de

personal nu au putut fi suplinite pe parcursul anului 2019, fapt care a impus cumulul de funcții sau a zădărnicit realizarea anumitor activități.

În legătură cu implementarea unui nou mecanism precum cel de recuperare a cheltuielilor suportate în legătură cu acordarea asistenței juridice garantate de stat nu este exclusă suplینirea statelor de personal ale Oficiilor teritoriale. În aceste sens se planifică evaluarea necesităților de personal și ajustare după caz.

- Ridicarea nivelului de calificare profesională a angajaților din sistem ca efect al autoinstruirii, instruirii continue și schimbului de experiență.

În cadrul parteneriatului dintre CNAJGS și ABA Rolli, au fost organizate mai multe sesiuni de instruire pentru personalul din cadrul sistemului de asistență juridică garantată de stat.

Astfel, în perioada mai-decembrie 2019, s-au desfășurat 5 ateliere de instruire cu tematica:

- "Discurs public și comunicare" ;
- "Tehnici de scriere a documentelor oficiale";
- "Tehnici de comunicare eficientă cu mass media și instrumente de informare a beneficiarilor prin intermediul rețelelor de socializare";
- "Evaluarea abilităților și necesităților TIC .

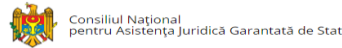

La instruirii au participat coordonatorii, consultanții și contabilii Oficiilor teritoriale și din cadrul Aparatului administrativ al CNAJGS.

- Elaborarea, aprobarea și prezentarea raportului de activitate în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat pentru anul 2018.
- Elaborarea planului de activitate de implementare a Strategiei CNAJGS pentru anul 2019.
- Optimizarea performanței sistemului de evidență automatizată a datelor statistice:

Sistemul de evidență automatizată a datelor statistice a fost optimizat în continuare. La moment, sistemul este accesibil, atât pentru specialiștii din cadrul Oficiilor teritoriale, cât și pentru avocați și para-juriști, precum și pentru publicului larg. Oricine este interesat referitor la AJGS acordată, poate vizualiza informația statistică care îl interesează online. Este suficient accesarea link-ului: <http://statistica.cnajgs.md> ca mai apoi în baza unor criterii prestabilite de utilizator, specificate în cerere, în dependență de segmentul selectat poate fi vizualizată informația.

Baza de date este complexă și permite selectiv, și detaliat, accesul imediat, la orice tip de statistică cu privire la serviciile de asistență juridică calificată garantată de stat, acordată.

Statistica CNAJGS

Specificare cerere

General

Perioada
de la 2016 | Ian | 31 | până la 2017 | Ian | 31

Localitatea
Republica Moldova

Solicitare asistență

Tipul asistenței Etapa procesuală Temeiul desemnării

Baza legală

Articol / Aliniat / Litera /

Solicitant

Organul solicitant

Sistemul permite generarea automată a deciziilor, colectarea și sistematizarea automată, pe criteriile prestabilite a datelor statistice necesare dezvoltării sistemului de AJGS, în același timp duce la optimizarea schimbului de date dintre OT ale CNAJGS, facilitează munca angajaților, constituind o bază de date centralizată a activității OT ale CNAJGS.

În anul 2018 sistemul de evidență automatizată a datelor statistice a fost dezvoltat prin crearea de module noi în ceea ce privește activitatea avocaților (*cabinetul avocatului*), precum și un modul nou de evidență a activității para-juriștilor (*cabinetul para-juristului*), servind un bun prilej de a trece la o nouă modalitate de evidență a activității prestatorilor de

servicii.

Astfel, începând cu 1 septembrie 2019, raportarea activității de către avocat se face obligatoriu doar în format electronic. Acest lucru facilitează foarte mult, atât activitatea avocaților, cât și cea a Oficiilor teritoriale, rapoartele fiind depuse și procesate mai rapid, scutind avocații de cheltuieli legate de deplasări și servicii poștale și economisind timpul acestora. Această modalitate de operare a fost stabilită prin hotărârea CNAJGS nr. 9 din 29.03.2019 și implementată, începând cu 01.09.2019. Mai multe detalii: <https://www.youtube.com/watch?v=96skq-h0qZ8>

- Revizuirea cadrului normativ ce vizează domeniul asistenței juridice garantate de stat și promovarea modificărilor:

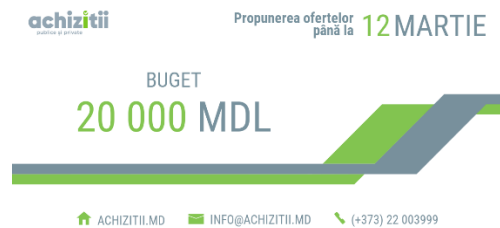
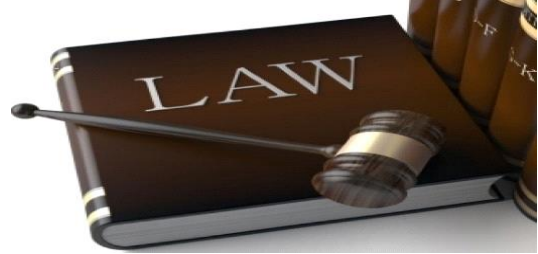
Principala intervenție a CNAJGS a fost pregătită în anul 2019, dar materializată prin *Hotărârea nr. 7 din 17 ianuarie 2020* cu privire la modificarea punctului 3 din *Regulamentul cu privire la mărimea și modul de remunerare a avocaților pentru acordarea asistenței juridice calificate garantate de stat*, fiind majorat cuantumul unității convenționale, în bază căreia vor fi remunerați avocații care acordă asistență juridică garantată de stat, **de la 30 la 40 de lei** și modificarea pct. 12, care a dus la excluderea unui plafon, ce nu permitea retribuirea integrală a avocaților în caz de acordate a asistenței juridice pe mai multe cauze în aceeași zi. Aceste modificări vor

intra în vigoare la data publicării acestei hotărâri în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

De asemenea, pe parcursul anului 2019 CNAJGS a înaintat demersuri de modificare a legislației care vizează activitatea sistemului de asistență juridică garantată de stat, în mod special:

- modificarea *Legii cu privire la asistența juridică garantată de stat* în vederea extinderii categoriilor de beneficiari de asistență juridică indiferent de nivelul de venit al persoanei, precum: victimele violenței domestice; victimele traficului de ființe umane; victimele infracțiunilor sexuale; solicitanții de azil; acordarea asistenței juridice de urgență victimelor violenței domestice și infracțiunilor sexuale la faza depunerii plângerii și alte modificări ce vizează procesul de acordare a asistenței juridice și recuperarea cheltuielilor. A se vedea *Hotărârea Guvernului nr. 566 din 19.11.2019* privind aprobarea proiectului de lege pentru modificare unor acte normative;
- modificarea *Legii cu privire la achizițiile publice* în vederea includerii în art. 4, care prevede excepțiile, a serviciilor de asistență juridică garantată de stat. La

moment, art. 4 lit. c) din Legea nr. 131 din 03 iulie 2015 nu conține sintagma „servicii de asistență juridică garantată de stat”. În acest context, apar interpretări diferite ale normei citate, care generează și păreri diferite în ceea ce privește obligativitatea aplicării procedurii

de achiziții publice la selectarea și contractarea prestatorilor de servicii de asistență juridică garantată de stat, precum sunt: avocații publici, avocații care acordă asistență juridică calificată la cerere și para-juriștii. O eventuală aplicare a acestei modalități de selectare și contractare a prestatorilor de servicii ar fi în contradicție cu cadrul normativ actual care reglementează procedura și criteriile de selectarea a avocaților și para-juriștilor în vederea acordării asistenței juridice calificate și primare garantate de stat.

Urmare a prescripțiilor și recomandărilor făcute de Inspekția Financiară și Curtea de Conturi, fiind de părerea că selectarea și contractarea serviciilor de asistență juridică garantată de stat urmează a fi scoase de sub incidența *Legii nr. 131 din 03 iulie 2015*, a fost solicitată Ministerului Justiției inițierea procedurii de operare a modificărilor la legea nominalizată, prin completarea lit. c) art. 4 cu sintagma „serviciile de asistență juridică garantată de stat”, pentru a evita orice neconcordanță legislativă și interpretări diferite ale cadrului legal. Însă, această problemă nu a fost soluționată în anul 2019.

- modificarea *Legii privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar* în vederea completării Registrului funcțiilor din sectorul bugetar cu includerea personalului de specialitate din domeniul asistenței juridice garantate de stat și atribuirea clasei de salarizare și coeficientului de salarizare pentru fiecare funcție în parte, ținând cont de specificul și complexitatea activității. A se vedea *Legea nr. 175 din 19.12.2019*;
- revizuirea *Clasificatorului ocupațiilor din Republica Moldova, aprobat prin Ordinul Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Nr. 22 din 03 martie 2014*, cu includerea unor funcții de conducere și de execuție din cadrul Oficiilor teritoriale și ale Aparatului administrativ al CNAJGS în Clasificator.

- Identificarea unor surse adiționale pentru asistența juridică garantată de stat:

În mod special, de către partenerii de dezvoltare ai CNAJGS, precum Fundația Soros Moldova, Asociația Națională a Parajuriștilor din Moldova, Uniunea pentru prevenirea HIV și Reducerea Riscurilor (UORN,) ABBA Rolli, Organizația Internațională pentru Migrație ș.a. au fost suportate cheltuielile legate de instruirile avocaților, para-juriștilor și angajaților din cadrul sistemului de asistență juridică garantată de stat pe parcursul anului 2019.

De asemenea, a fost acordat și suport sub formă de

- consultanță;
- elaborarea de ghiduri și alte materiale de suport pentru avocați și parajuriști;
- susținerea campaniilor de mediatizare;
- organizarea diferitor evenimente dedicate asistenței juridice garantate de stat, atât la nivel național, cât și la nivel internațional.

- Implementarea, dezvoltarea și îmbunătățirea mecanismului de acces la bazele de date pentru verificarea capacității de plată a solicitanților de asistență juridică garantată de stat:

Urmare a acordurilor încheiate între Oficiile teritoriale ale CNAJGS și Agenția de Guvernare Electronică, care deține datele platformei MCONNECT, la moment pot fi accesate următoarele baze de date:

- Registrul IFS,
- Registrul CNAS,
- Registrul de evidență a populației.

Acest fapt a dus la creșterea numărului de refuzuri motivate în acordarea asistenței juridice garantate de stat pe criteriu financiar, diminuând abuzurile. Astfel, pe

parcursul anului 2019 au fost emise 412 astfel de decizii. Însă, această măsură este valabilă doar pentru solicitanții care își declară veniturile, informațiile cu privire la ele regăsindu-se în bazele de date.

- Implementarea mecanismului de recuperare a cheltuielilor pentru asistența juridică garantată de stat:

În anul 2018, pentru prima dată a fost pus în aplicare mecanismul de recuperare a cheltuielilor pentru asistența juridică garantată de stat în cazurile prevăzute de lege.

Trebuie să recunoaștem că acest proces decurge anevoios, iar mecanismul urmează a fi încă perfecționat, atât la nivel normativ, cât și la nivel practic.

În anul 2019 au fost înregistrate câteva cazuri de punere în aplicare a acestui mecanism, fiind restituită suma de 4070 lei.

Însă, la moment mai sunt întâmpinate dificultăți în ceea ce privește identificarea cazurilor care impun recuperarea cheltuielilor, verificarea informațiilor privind veniturile beneficiarilor, care nu și declară veniturile și motivarea deciziilor de recuperare a cheltuielilor și alte aspecte tehnice. Lacunele legislative care împiedică recuperarea cheltuielilor pe cauze civile nu au fost înlăturate, deși CNAJGS s-a adresat organelor competente în acest sens. Urmează a fi elaborat cadrul normativ secundar cu privire la reglementarea acestui mecanism.

2. Obiectivul strategic: diversificarea spectrului de servicii de asistență juridică garantată de stat:

În vederea atingerii acestui obiectiv au fost întreprinse următoarele acțiuni:

- Consolidarea și dezvoltarea rețelei de parajuriști în localitățile rurale și urbane:

În anul 2019 numărul de unități de para-juriști a fost extins. Astfel, prin Hotărârea CNAJGS nr. 5 din 26 februarie 2019 rețeaua națională de para-juriști a fost suplinită cu încă 10 unități, fiind extinsă la un număr total de **62 de unități**. Parajuriștii rămân în continuare a fi principalii prestatori de asistență juridică primară în localitățile rurale.

În anul 2019, CNAJGS a continuat parteneriatul cu Asociația Obștească „Uniunea pentru Prevenirea HIV și Reducerea Riscurilor din Moldova” (UORN). Astfel, pe parcursul anului 2019, UORN cu suportul Fundației Soros-Moldova și în parteneriat cu CNAJGS, a dezvoltat și consolidat o rețea de parajuriști specializați din mediul reprezentanților comunităților vulnerabile, în vederea sporirii accesului la asistență juridică primară pentru restul membrilor comunităților.

UORN
Republica Moldova

Uniunea pentru prevenirea HIV
și Reducerea Riscurilor

comercial, etc.

Conform studiilor efectuate pe domeniu s-a constatat faptul că, acele comunități, numite în cadrul acestui proiect “comunități vulnerabile”, se confruntă cu limitări de drepturi în special din partea prestatorilor de servicii medicale, sociale și juridice. În mod special, în relațiile cu organele poliției și justiției, predomină stereotipurile, iar față de reprezentanții acestor grupuri deseori sunt comise abuzuri. Totodată, s-a constatat că, reprezentanții acestor grupuri, în mod special consumatorii de droguri, solicită asistența juridică calificată garantată de stat în majoritatea absolută a cazurilor, angajarea unui avocat privat întâlnindu-se foarte rar. Acest fenomen fiind în legătură de cauzalitate cu profilul lor, situația financiară precară a acestora și vulnerabilitatea ridicată.

Membrii acestor comunități au menționat că ar dori să cunoască mai bine legislația, drepturile și obligațiile pe care le au și posibilitățile de a beneficia de servicii juridice și nejuridice garantate de stat sau oferite de entități neguvernamentale. Una din marile

probleme specifice acestor grupuri vulnerabile este caracterul închis al acestora, caracter determinat de profilul lor și stereotipurile existente în societate. Deseori, exponenții acestor comunități sunt refuzați în prestarea unui serviciu sau beneficiază de servicii de proastă calitate. Buna comunicare, bazată pe încredere, are loc mai mult între membrii comunității, ci mai puțin cu cineva din afară, dar încrederea în interlocutor constituie un factor decisiv în procesul de consiliere.

O altă problemă, ține de repartizarea geografică neuniformă a acestor comunități, fiind concentrate preponderent în marile centre urbanistice. Rețeaua națională de parajuriști, în anul 2019, cuprindea circa 57 de para-juriști, care activau în circa 60 localități rurale și urbane, totuși majoritatea din ele fiind sate. Condiția obligatorie pentru statutul de parajurist este legătura lui cu o localitate rurală, uneori și urbană, care din anumite considerente, este considerată ca fiind vulnerabilă în ceea ce privește accesarea serviciilor juridice. Drept rezultat, conceptul actual de parajurist este legat direct de comunitate, în sens de localitate, ci nu de comunitate în sens de grup social!

Una din ideile fundamentale și marile provocări ale proiectului a fost de a testa un nou concept de parajurist, numit convențional „**parajurist specializat**”, bazat pe legătura parajuristului față de un grup social, ci nu de o localitate. O altă idee fundamentală a fost, racolarea candidaților pentru poziția de parajurist specializat din rândurile membrilor acestor comunități, ci nu dinafara lor. Raționamentul unei asemenea măsuri

se trage de la faptul că, gradul de credibilitate între membrii comunității este mult mai mare, decât față de un „străin”, chiar dacă străinul are bune intenții.

Noțiunea de „parajurist specializat” la moment nu este prevăzută expres în legislație. Ba chiar mai mult, această noțiune ar veni în contradicție cu actualul concept, or un para-jurist este abilitat cu competența de a acorda asistență juridică primară, care în esență nu poate fi una specializată, ci doar generală. Parajuristul poate fi asimilat cu un medic de familie, care în esență este un generalist, care are misiunea de a identifica caracterul problemei și de a redirecționa pacientul către un medic specialist, pentru o intervenție specială.

Însă, utilizarea acestei noțiuni de para-jurist specializat își are sensul dacă, prin „specializat” avem în vedere nu ”cunoștințe speciale”, ci un grup social (o comunitate) specifică, la care parajuristul are acces și se bucură de respect și încredere din partea membrilor acestei comunități. Până la urmă, spectrul de probleme juridice cu care se confruntă membrii comunității sunt, în mare parte, același ca și ale beneficiarilor de rând care se adresează la parajuriștii comunitari, cu unele excepții. Orice parajurist specializat trebuie să posede același bagaj de cunoștințe, de care dispune un parajurist comunitar. La rândul lui, orice parajurist comunitar, poate poseda și difuza informația cu caracter specific, care vizează membrii unei anumite comunități. Deci, diferența nu este în conținutul informației furnizate, ci în grupul țintă, căruia îi este furnizată informația. Un parajurist specializat este, în primul rând, mai accesibil pentru comunitatea sa (grupul), deoarece face parte din ea, iar în al doilea rând, este mai credibil. Exact așa cum un parajurist comunitar este mai accesibil și se bucură de respect și încredere în localitatea sa, dat fiind faptul că locuiește în acea localitate.

Serviciile para-juriștilor specializați au fost realizate după modelul aprobat de CNAJGS, ajustând modelul la necesitățile specifice acestor grupuri vulnerabile. Astfel, pornind în cadrul instruirii inițiale la începutul anului 2018 cu 25 parajuriști specializați s-a reușit a menține pe parcursul anului 2019 activitatea a 17 parajuriști, care își desfășoară curent activitatea conform rigorilor CNAJGS. Această rețea de parajuriști specializați a reușit să livreze asistență juridică primară reprezentanților comunităților vulnerabile în **1054** de cazuri în 2018 și în **3446** cazuri în anul 2019.

**Обращение
за правовой помощью**

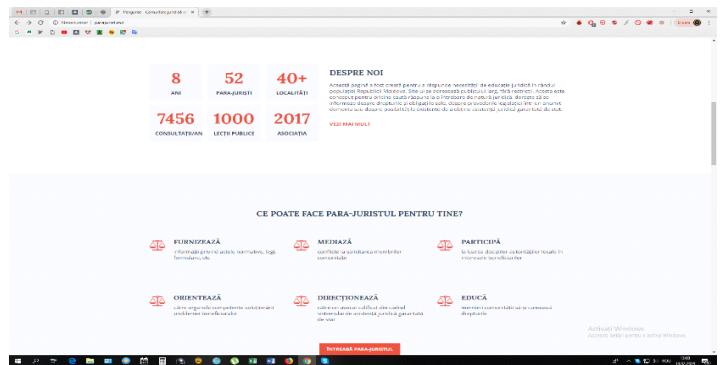
Rezultatele cantitative și calitative obținute în perioada 2018-2019 creează premise favorabile pentru integrarea rețelei experimentale de parajuriști specializați în cadrul rețelei naționale de parajuriști.

- Dezvoltarea și susținerea platformei on-line de asistență juridică primară (**parajurist.md**):

Această pagină a fost creată pentru a răspunde necesității de educație juridică în rândul populației Republicii Moldova, dar și pentru procesul de auto-instruire a parajuriștilor. Site-ul se adresează publicului larg, fără restricții și gratuit.

Acest portal a fost conceput pentru oricine, care caută răspuns la o întrebare de natură juridică, dorește să se informeze despre drepturile și obligațiile sale, despre prevederile legislației într-un anumit domeniu sau despre posibilitățile existente de a obține asistență juridică garantată de stat. Scopul acestei platforme web este de a reacționa prompt la necesitățile juridice ale populației indiferent de nivelul veniturilor beneficiarilor. Serviciile sunt prestate gratuit, atât prin intermediul acestui portal, cât și prin consultațiile în persoană la biroul în care para-juristul își desfășoară activitatea în comunitate.

Portalul vine în ajutorul cetățenilor Republicii Moldova cu o bibliotecă media, în care aceștia pot obține informații privind cele mai frecvente întrebări și răspunsuri juridice din varii domenii de interes, precum și noutățile juridice lunare. Toată echipa de para-juriști este conectată la platformă pentru a oferi primul ajutor juridic.

- Menținerea și dezvoltarea parteneriatelor de acordare a asistenței juridice primare de către asociațiile obștești specializate:

În anul 2019 CNAJGS a continuat parteneriatele cu asociațiile obștești, precum:

- **Centrul de Drept al Avocaților** – specializat în acordarea asistenței juridice refugiaților și solicitanților de azil;
- **Centrul de Drept al Femeilor** – specializat în acordarea asistenței juridice victimelor violenței domestice;
- **Centrul de Asistență Juridică pentru Persoane cu Dezabilități** – specializat în acordarea asistenței juridice persoanelor cu dizabilități;
- **Clinica Juridică Universitară Bălți**.

În baza acestor colaborări, are loc acordarea asistenței juridice primare și calificate, inclusiv, prin referirea unor cazuri către sistemul de AJGS și invers, fiind instituit un sistem de referire reciprocă a solicitanților de asistență juridică.

3. Obiectivul strategic: îmbunătățirea calității serviciilor de asistență juridică garantată de stat.

Aspectul calității serviciilor de AJGS și-a păstrează importanța în cadrul determinării priorităților de activitate ale CNAJGS în anul 2019. Pornind de la ideea că, nivelul de calitate al asistenței juridice determină și calitatea actului de justiție, asistența juridică fiind parte

integrantă a procesului de înfăptuire a justiției și de la faptul că, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat, în repetate rânduri că, lipsa asistenței sau o asistență juridică necalitativă (teoretică și iluzorie) pune la dubii procesul echitabil, **asigurarea calității asistenței juridice garantate de stat** reprezintă pentru CNAJGS unul din obiectivele majore în activitatea sa.

Astfel, în viziunea CNAJGS serviciile prestate de subiectele autorizate să acorde asistență juridică garantată de stat trebuie să corespundă bunelor practici profesionale în materie juridică, normelor materiale și procedurale și să rezulte într-o conduită profesională și corectă. Această viziune rezultă din *Conceptului mecanismului de asigurare a calității asistenței juridice garantate de stat*, elaborat și aprobat de către CNAJGS în anul 2009. Conform acestui concept, mecanismul de asigurare a calității asistenței juridice garantate de stat acordate de către avocați se compune din câteva elemente indispensabile:

- a) **admiterea în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat**, în particular criteriile de selectare a avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat;
- b) **instruirea inițială și continuă a avocaților** pentru a desfășura activitatea în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat;
- c) **ghidurile profesionale de bune practici elaborate pentru avocați**, ceea ce ar permite de a dezvolta bune practici de acordare a asistenței juridice în general și a celei garantate de stat în particular;
- d) **mecanismul de monitorizare a calității**, prin diferite segmente și modalități, mecanisme, inclusiv monitorizarea de către alți avocați (peer review).

Unele elemente ale mecanismului de asigurare a calității au fost puse în aplicare începând anul 2009. În ceea ce privește primele trei componente, în ultimii ani de activitate CNAJGS a înregistrat rezultate remarcabile, reușind să revizuiască criteriile și să îmbunătățească procedura de selectare a avocaților în vederea acordării asistenței juridice calificate garantate de stat, să organizeze un număr mare de ore de instruire inițială și continuă pentru avocații din sistem, atât de sine stătător, cât și în parteneriate, să elaboreze mai multe ghiduri practice pentru avocați.

Însă, fără cel de al patrulea element mecanismul de asigurare a calității asistenței juridice calificate nu își avea finalitatea, or în lipsa unui mecanism de monitorizare este dificil să apreciezi care este situația la moment, respectiv și care sunt necesitățile de îmbunătățire pe viitor. Monitorizarea calității asistenței juridice calificate garantate de stat acordată de către avocați, la fel ca și procesul de selectare și dezvoltare profesională a avocaților sunt orientate spre asigurarea acordării efective și de înaltă calitate a serviciilor de asistență juridică garantată de stat. Astfel, elaborarea mecanismului de monitorizare a calității asistenței juridice garantate de stat a devenit unul dintre obiectivele principale de activitate ale CNAJGS.

Evaluarea calității nu putea fi făcută doar prin prisma rezultatului și opinia beneficiarului, dar și a efortului depus în vederea obținerii unui anumit rezultat, pornind de la faptul că avocatul nu poate spori perspectiva de rezultat, inclusiv judiciară a cazului, deoarece nu este unicul subiect implicat în proces. Prin urmare, în vederea aprecierii obiective a calității asistenței juridice garantate de stat, în primul rând, urmau a fi elaborate în perspectiva de durată un **set de indicatori de performanță (standarde de calitate)**, pasibili de a fi verificați în mod obiectiv, care ar permite cuantificarea (în limita posibilității) efortului depus de către avocat în apărarea bazată pe interesele beneficiarului. Sistemul de referință și indicatorii trebuia să fie configurat în funcție de normele valabile pentru toți avocații, adoptate de Uniunea Avocaților, după caz, și de interpretarea clară și exigentă a acestor norme, precum și de normele stabilite de către CNAJGS și în contractele avocatului cu Oficiile teritoriale.

Standardele de calitate, conțin un set de recomandări practice pentru acordarea asistenței juridice de către avocat în procesul penal, civil și contravențional, având ca scop îndrumarea avocatului pe parcursul cauzei cu privire la momentele cheie ce urmează a fi respectate pentru a asigura calitatea asistenței juridice acordate, astfel încât asistența juridică să fie reală și efectivă. De asemenea, standardele de calitate conțin prevederi ce se referă la ținerea unui dosar în apărare, care este esențial pentru o asistență calitativă și este una din dovezile principale cu privire la munca avocatului pe cauza respectivă.

Începând cu anul 2015, CNAJGS a aproba cadrul normativ relevant procesului de monitorizare a calității asistenței juridice calificate acordate de către avocați, după cum urmează:

1. Hotărârea nr. 20 din 25 iunie 2015 cu privire la aprobarea Regulamentului privind monitorizarea calității asistenței juridice calificate garantate de stat acordate de către avocați;
2. Hotărârea nr. 27 din 10 iulie 2015: cu privire la aprobarea instrumentelor de monitorizare internă și externă a calității asistenței juridice calificate garantate de stat;
3. Hotărârea nr. 19 din 9 iunie 2015 cu privire la aprobarea standardelor de calitate ale activității avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat pe **cauzele penale**;
4. Hotărârea nr. 7 din 24.02.2015: aprobarea standardelor de calitate a activității avocaților care acordă AJGS pe **cauzele penale cu implicarea copiilor** în conflict cu legea;
5. Hotărârea nr. 9 din 11.03.2015: cu privire la aprobarea standardelor de calitate a activității avocaților care acordă AJGS pe cauzele penale cu implicarea **copiilor victime ale infracțiunilor**;
6. Hotărârea nr. 10 din 11.03.2015: cu privire la aprobarea standardelor de calitate a activității avocaților care acordă AJGS pe cauzele penale cu implicarea **copiilor martori ale infracțiunilor**;
7. Hotărârea nr. 4 din 10 februarie 2017 cu privire la aprobarea standardelor de calitate ale activității avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat **pe cauzele civile cu implicarea copiilor**;
8. Hotărârea nr. 5 din 10 februarie 2017 cu privire la aprobarea standardelor de calitate ale activității avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat pe **cauzele contravenționale cu implicarea copiilor**;
9. Hotărârea nr. 6 din 10 februarie 2017 cu privire la aprobarea instrumentelor de monitorizare externă a calității asistenței juridice calificate garantate de stat care acordă asistență juridică garantată de stat pe cauzele contravenționale și civile cu implicarea copiilor;
10. Hotărârea nr. 15 din 12 iulie 2018 cu privire la aprobarea componentei Comisiei de monitorizare externă a calității asistenței juridice calificate garantate de stat.

Totodată, sunt elaborate, dar încă neaprobată încă două seturi de standarde:

1. Standardele de calitate ale activității avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat pe **cauzele cu implicarea persoanelor cu deficiențe intelectuale sau psihosociale**;
2. Standardele de calitate ale activității avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat pe **cauzele de azil**;

Regulamentul privind monitorizarea calității asistenței juridice calificate garantate de stat acordată de către avocați stabilește modul de organizare și desfășurare a procesului de monitorizare a calității asistenței juridice calificate garantate de stat acordată de avocați, subiectele autorizate să desfășoare procesul de monitorizare, domeniile supuse monitorizării și utilizarea rezultatelor procesului de monitorizare a calității asistenței juridice calificate garantate de stat. Remarcabil este faptul că, Regulamentul prevede două tipuri de monitorizare: **internă și externă**.

Pornind de la aceste deziderate, în vederea atingerii obiectivului ce vizează îmbunătățirea calității serviciilor de asistență juridică garantată de stat, în anul 2019 au fost întreprinse următoarele acțiuni:

- Elaborarea ghidurilor metodologice și aprobarea standardelor de calitate pentru avocații care acordă asistență juridică garantată de stat pentru anumite tipuri de cauze:

În cadrul proiectului „Consolidarea Răspunsului Guvernului la Fenomenul Traficului de Ființe Umane și Îmbunătățirea Protecției Victimelor Traficului și Martorilor în RM”, a cărui partener de implementare și beneficiar este CNAJGS, una din activitățile planificate a fost elaborarea unui *Ghid pentru avocații care acordă asistență juridică garantată de stat victimelor traficului de ființe umane*. Ghidul a fost elaborat de către avocați și psihologi specializați în asistența victimelor traficului de ființe umane și propus CNAJGS spre avizare. După finisarea procesului de avizare, ghidul va fi editat și distribuit în rândurile avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat, iar în baza lui vor fi organizate instruirii pentru avocați.

În același timp, în cadrul proiectului „Promovarea activității polițienești bazate pe Drepturile Omului”, finanțat de Uniunea Europeană și Fundația Soros Moldova, a cărui partener de implementare este și CNAJGS, a fost elaborat un *Ghid de monitorizarea a respectării drepturilor persoanei deținute în custodia poliției* destinat avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat.

De asemenea, a fost continuat procesul de elaborare și definitivare a standardelor de calitate ale activității avocaților care acordă asistență juridică calificată pe cauze cu implicarea persoanelor cu dezabilități intelectuale și psihosociale.

- Instruirea și asistența metodică continuă a persoanelor autorizate să acorde asistență juridică garantată de stat, avocați și parajuriști:

În 2019 para-juriștii au beneficiat de 6 instruirii, organizate în parteneriat și cu suportul Asociației Naționale a Parajuriștilor din Moldova, după cum urmează:

1. Instruire în domeniul integrității și anticorupție, drepturile omului și comunicare; perioada: 26-29.03.2019 la care au participat 13 para-juriști.
2. Instruire în domeniul organizării comunitare; perioada: 14-16.06.2019 la care au participat 18 para-juriști.
3. Instruire în domeniul liderismului; perioada: 20.06.2019 la care au participat 16 para-juriști.
4. Instruire în domeniul juridic; perioada: 28-29.09.2019 la care au participat 23 para-juriști.
5. Instruire în domeniul e_guvernare; perioada: 6.12.2019 la care au participat 26 para-juriști.
6. Instruire în domeniul dicției și comunicării; perioada: 26-27.12.2019 la care au participat 16 para-juriști.

Rata parajuriștilor instruiți în cadrul programului de formare este de circa 60%. Rata scăzută este determinată de fluxul de cadre în rândul para-juriștilor, lipsa de timp și a mijloacelor financiare legate de deplasarea prajuriștilor la instruiți, refuzul angajatorilor de acorda concediu pentru perioada instruirilor. În legătură cu aceasta, se examinează oportunitatea instruirii para-juriștilor la distanță.

Pentru anul 2020 se preconizează un parteneriat dintre CNAJGS, Asociația Națională a Parajuriștilor din Moldova, Fundația Soros Moldova și Agenția pentru Guvernare Electronică, care va avea drept scop elaborarea unei platforme on line de instruire inițială a parajuriștilor. Această platformă va permite oricărui doritor de a trece cursul de instruire inițială, care se va finaliza cu eliberarea unui certificat.

În anul 2019, în cadrul parteneriatului CNAJGS cu Institutul Național al Justiției (INJ), s-au desfășurat 9 sesiuni de instruire pe diverse tematici, la care au participat circa 270 de avocați care acordă AJGS.

În cadrul parteneriatului CNAJGS cu Fundația Soros Moldova s-au desfășurat 4 ateliere de instruire cu tematica *“Monitorizarea respectării drepturilor persoanei deținute în custodia Poliției”*, la care au fost instruiți 80 avocați care acordă asistență juridică garantată de stat.

În cadrul parteneriatului CNAJGS cu Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului s-a desfășurat 1 atelier de instruire cu tematica *“Acordarea asistenței juridice calificate victimelor violenței sexuale și a celei bazate pe stereotipurile de gen”*, la care au fost instruiți 20 avocați care acordă asistență juridică garantată de stat.

În cadrul parteneriatului CNAJGS cu Centrul de Resurse Juridice din Moldova s-a desfășurat 1 atelier de instruire cu tematica *“Dreptul la un proces echitabil în cauzele penale”*, la care au fost instruiți circa 30 avocați care acordă asistență juridică garantată de stat.

În legătură cu trecerea la raportarea electronică obligatorie a activității avocaților, au fost desfășurate instruiți pentru avocați în acest sens.

- Actualizarea listelor avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat, inclusiv a celor specializați.
- Efectuarea vizitelor în teritoriu și realizarea întrunirilor cu partenerii CNAJGS și ai Oficiilor teritoriale, realizarea întâlnirilor tematice cu Uniunea Avocaților dedicate asigurării calității asistenței juridice garantate de stat, susținerea Uniunii Avocaților în procesul de monitorizare a respectării standardelor profesionale de activitate de către avocați.
- Analiza notelor informative privind deficiențele în sistemul de justiție a Republicii Moldova ce au tangență cu dreptul la apărare prezentate de către avocații publici.

- Expedierea notelor informative partenerilor CNAJGS și ai Oficiilor teritoriale referitor la situația actuală în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat;
- Monitorizarea trimestrială și evaluarea simestrială a calității serviciilor de asistență juridică primară garantată de stat acordată de para-juriști.
- Monitorizarea internă a calității serviciilor de asistență juridică calificată garantată de stat acordată de către avocați.

Pe parcursul anului 2019, de către Oficiile teritoriale ale CNAJGS, în ordinea procedurii de monitorizare internă au fost monitorizați 120 de avocați care acordă asistență juridică garantată de stat. Dintre care, 58 avocați au fost evaluați cu calificativul „foarte bine”, iar 62 avocați au fost evaluați cu calificativul „bine” și nici un avocat cu calificativul „insuficient”.

Totodată, au fost adresate 7 sesizări Comisiei pentru Etică și Disciplină din cadrul Uniunii Avocaților în legătură cu presupusele încălcări ale avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat. Urmare a examinării a cinci din ele, Comisia nu a constatat careva încălcări.

4. Obiectivul strategic: asigurarea transparenței de funcționare a sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat și a accesului de informație cu caracter juridic și consolidarea parteneriatelor.

În vederea atingerii acestui obiectiv au fost întreprinse următoarele acțiuni:

- Plasarea informației relevante pe pagina web a CNAJGS;
- Informare a publicului cu privire la asistența juridică garantată de stat și modul de accesare a acesteia;
- Dezvoltarea și consolidarea parteneriatelor:

Pentru asigurarea funcționalității sistemului de AJGS, în vederea acordării asistenței juridice efective, îmbunătățirea calității serviciilor de asistență juridică acordate și instituirea noilor mecanisme de acordare a AJGS, CNAJGS a colaborat cu autoritățile din cadrul sistemului de justiție:

- Uniunea Avocaților,
- Institutul Național al Justiției,
- Consiliul Superior al Magistraturii, instanțele de judecată,
- Procuratura Generală,
- Inspectoratul General al Poliției,
- Avocatul poporului,

și cele ale administrației publice centrale

- Ministerul Justiției,
- Ministerul Finanțelor,
- Ministerul Afacerilor Interne,
- Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale,
- Agenția pentru Guvernare Electronică.

În acest context, pe parcursul anului 2019, CNAJGS a adresat autorităților menționate mai multe demersuri, note informative etc. Colaborarea CNAJGS cu diferiți actori ai sistemului de justiție este una bună, se încearcă a stabili o comunicare mai intensă, la nivel central și local, mai ales că metodele și procedeele de lucru în sistemul de acordare a AJGS sunt în permanentă dezvoltare, ceea ce presupune o mediatizare și informare permanentă a modalității de funcționare.

Deși, colaborarea CNAJGS cu diferiți actori ai sistemului de justiție s-a îmbunătățit, totuși nu există încă o colaborare orientată sinergic spre respectul drepturilor omului în general, și a dreptului la apărare în special, în sistemul de justiție al RM.

Rezultatele activității fiecăreia din aceste instituții se prezintă în indicatori diferiți. Sistemul de justiție, de acuzare și apărare, este axat pe auto suficientă funcțională și acordă o atenție sumară, la insistența Oficiilor teritoriale, de a promova interesele justițiabililor. Reprezentanții acuzării, confruntă problema asigurării formale cu apărător, fiind interesați, la fel ca și mulți dintre judecători, doar în soluționarea părții organizatorice, nu și a dimensiunii calitative. O comunicare mai intensă, la nivel central și local este necesară, mai ales că metodele și procedeele de lucru în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat sunt în permanentă dezvoltare, ceea ce presupune o mediatizare și informare permanentă a modalității de funcționare.

Colaborarea Oficiilor teritoriale ale CNAJGS cu reprezentanții organelor de drept are loc permanent. De activitatea întreprinsă în comun, depinde promptitudinea asistenței juridice acordate, rapiditatea preluării solicitării și asigurării bănuțului, învinutului, inculpatului în procesul penal cu un apărător în persoana avocaților care acordă AJGS. Remedierea unor neajunsuri sau abateri întâlnite în procesul de colaborare, sunt înlăturate prin organizarea întrunirilor periodice cu reprezentanții organelor de drept și discutarea problemelor în cadrul meselor rotunde. Astfel în anul 2019, coordonatorii Oficiilor teritoriale au organizat întruniri cu reprezentanții organelor de poliție, procuraturii, instanțelor de judecată și cu avocații din raioane, în care au fost constatate deficiențe în activitate și identificate soluții viabile.

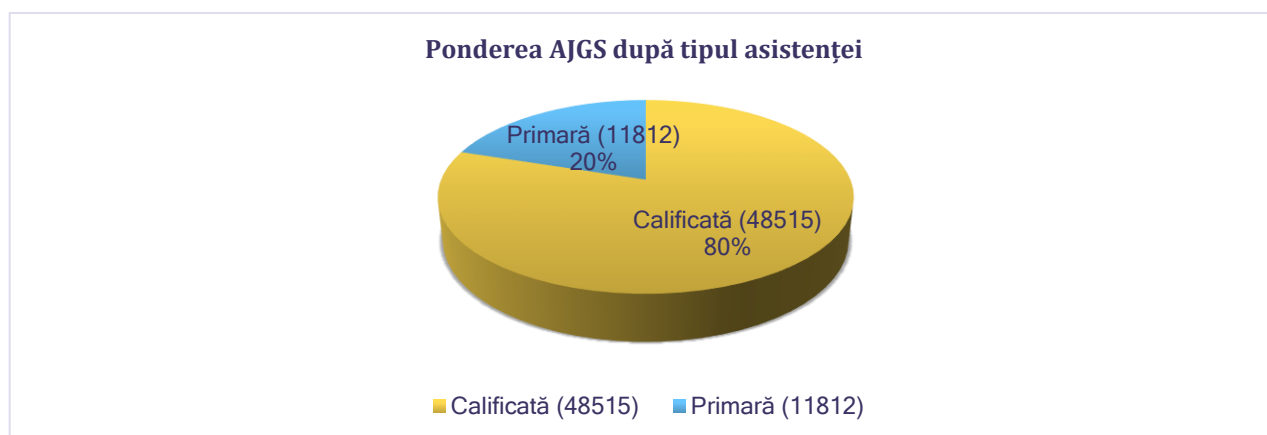
1.2 ACTIVITATEA OFICIILOR TERITORIALE ALE CONSILIULUI NAȚIONAL PENTRU ASISTENȚA JURIDICĂ GARANTATĂ DE STAT ȘI PERSOANELOR AUTORIZATE.

1.2.1 Date generale privind volumul AJGS acordate pe parcursul anului 2019.

Oficiile teritoriale ale CNAJGS își exercită atribuțiile în baza *Legii nr.198-XVI din 26 iulie 2007 cu privire la AJGS* și a *Regulamentului funcționării Oficiilor Teritoriale ale CNAJGS*, aprobat prin Hotărârea CNAJGS nr. 15 din 30 iulie 2008 (Monitorul Oficial nr. 160-161 art. nr. 463 din 22 august 2008). Fiecare Oficiu teritorial este condus de un coordonator, având angajați câte un contabil și mai mulți consultanți. Jurisdicția teritorială a oficiilor teritoriale coincide cu jurisdicția Curților de Apel. Cele patru Oficii teritoriale își au sediul în Chișinău, Bălți, Cahul și Comrat.

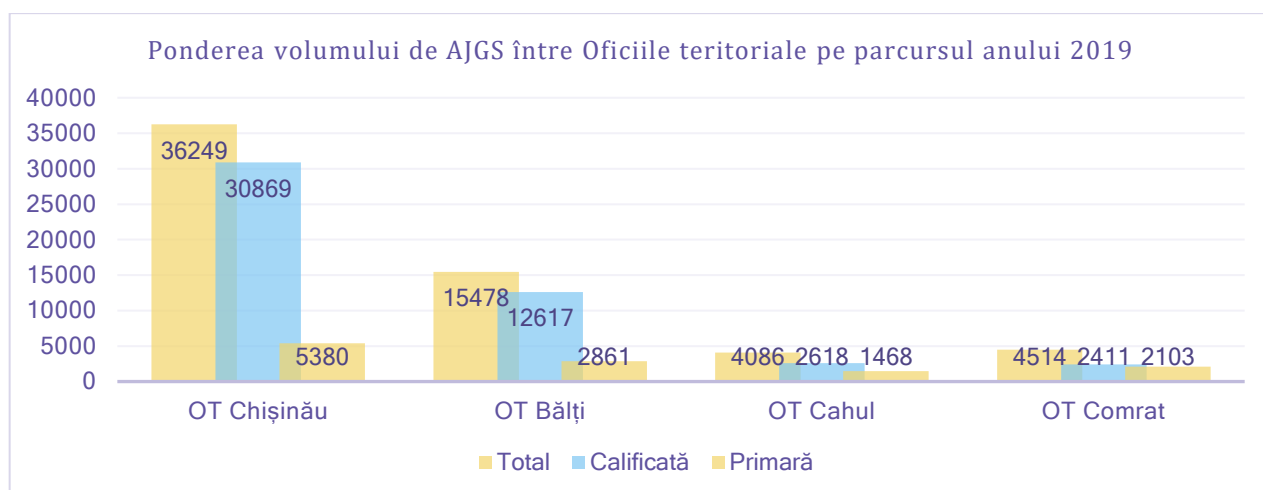
Pe parcursul anului **2019**, au fost înregistrate **în total 60 327** de cazuri de acordare a asistenței juridice garantate de stat, ceea ce constituie cu **97** cazuri mai mult, decât în anul 2018 și cu circa **200 %** mai mare decât în anul 2009, care a fost primul an calendaristic integral de activitate a sistemului de AJGS.

Din numărul **total** de **60 327** cazuri, **48 515** au constituit cazuri de acordare a asistenței juridice **calificate** și **11 812** au constituit cazuri de acordare a asistenței juridice **primare**:

Astfel, ponderea asistenței juridice **calificate** este de **80 %** din întregul volum, iar asistenței juridice **primare** îi revine **20%**.

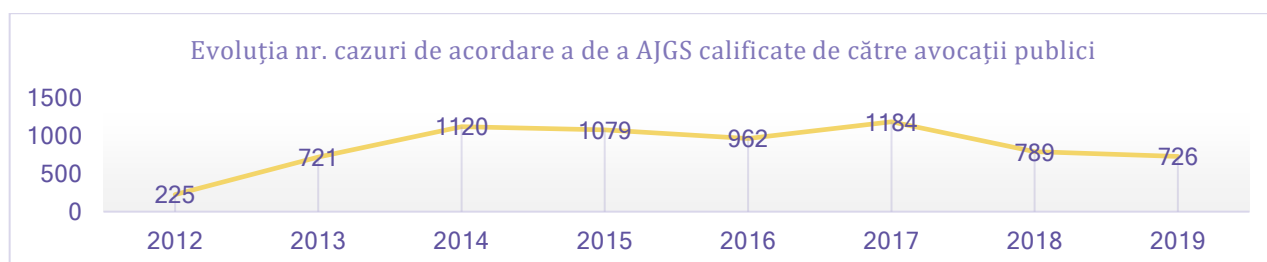
Din punct de vedere al timpului, asistența juridică garantată de stat a fost înregistrată constant în cele 4 trimestre al anului 2019, cel mai mare nr. de cazuri fiind înregistrat în trimestrul 4, iar din punct de vedere al repartizării volumului de asistență acordate între Oficiile teritoriale, înregistrăm o pondere diversificată:

1.2.2 Date cu privire la AJGS calificată acordată pe parcursul anului 2019.

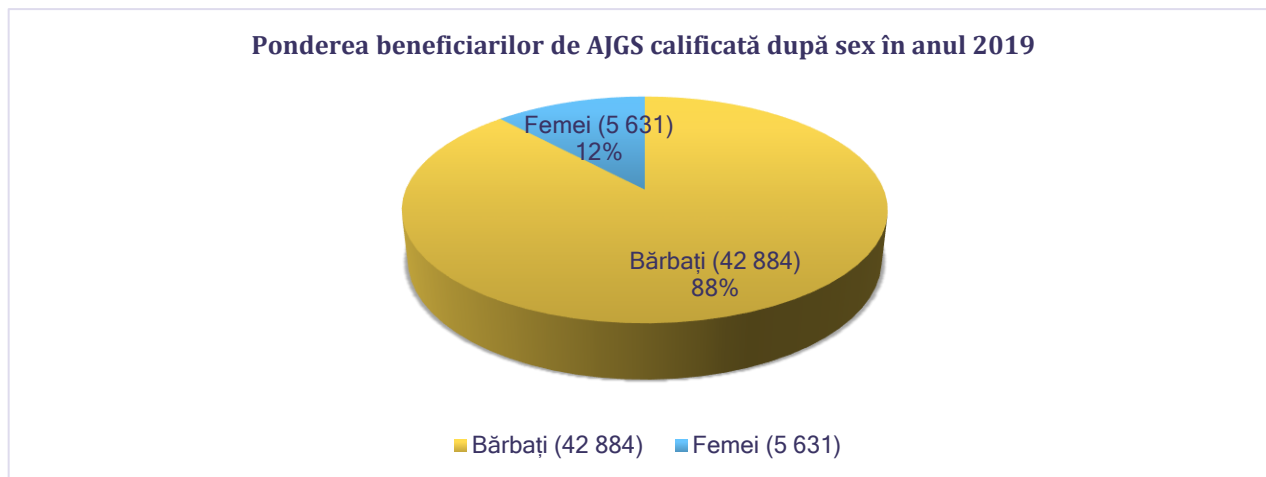
După cum s-a menționat, în anul **2019** au fost înregistrate **48 515** cazuri de acordare a asistenței juridice **calificate**. În comparație cu anul 2018, numărul de beneficiari este mai mic cu **1 180** de cazuri, adică cu circa **2,4 %**.

În anul 2019, **avocații publici** au acordat asistență juridică calificată garantată de stat pe un număr de **744 cauze**, ceea ce constituie 1,53% din volumul total de AJGS calificată:

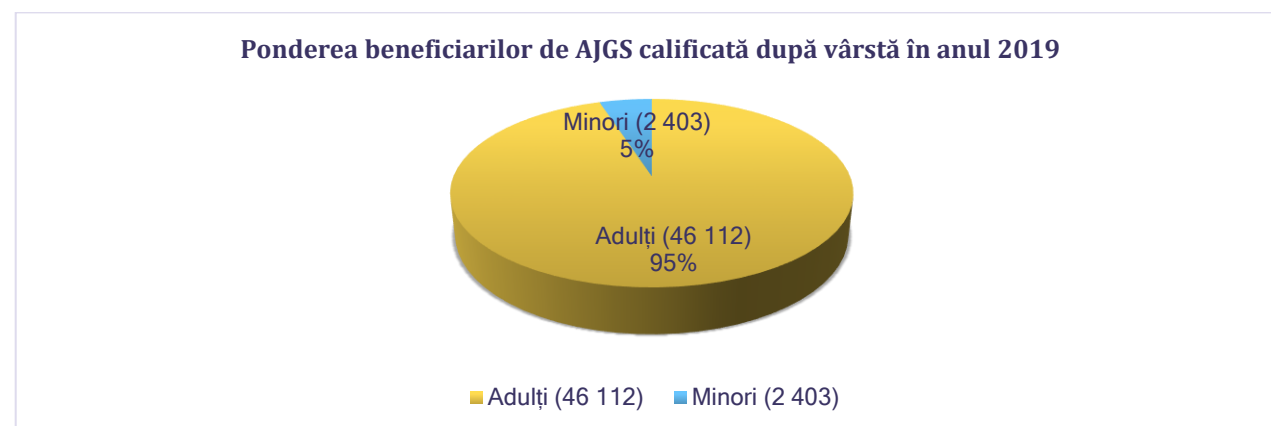

Numărul mai scăzut de cauze în ultimii ani se datorează și numărului mare de unități vacante de avocați publici. Astfel, în ultimii ani din cele 18 unități, efectiv au activat doar 11 avocați publici.

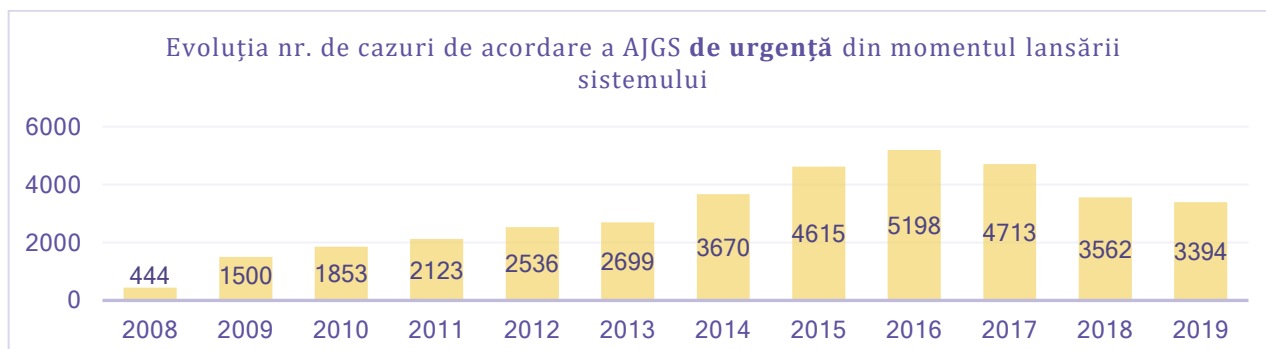
Din nr. total de 48 515 de cazuri, în **42 884** de cazuri beneficiarii de asistență juridică calificată au fost **bărbați**, iar în **5 631** cazuri beneficiarii au fost au fost **femei**:

În același timp, din nr. total de 48 515 de cazuri, în **46 112** de cazuri beneficiarii de asistență juridică calificată au fost **adulți**, iar în **2 403** cazuri beneficiarii au fost au fost **minori**:

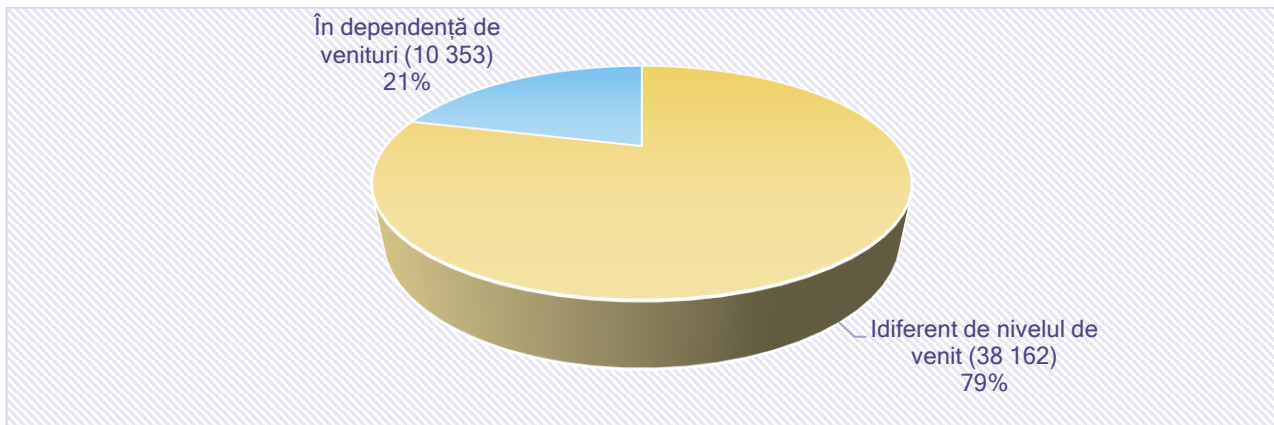

Din numărul total de cazuri de acordare a asistenței juridice **calificate** în **3 394** cazuri a fost acordată asistența juridică de **urgență**, ceea ce constituie cu **115** cazuri mai puține decât în anul 2018. Ponderea asistenței juridice de urgență din volumul **total** de asistență juridică calificată garantată de stat a constituit circa **7%**:

În celelalte cazuri și anume în **45 121**, a fost acordată asistența juridică calificată **ordinară** în cadrul dosarelor penale, contravenționale și civile, predominând tradițional cauzele penale cu o cotă de circa **86%** din numărul total. Astfel, **38 663** au constituit cauze **penale**, **3 720** cauze **civile** și **2 738** cauze **contravenționale**.

Totodată, din nr. total de **48 515** de cazuri de acordare a asistenței juridice calificate, doar în **10 353** de cazuri (21%) persoanele au beneficiat de asistență juridică garantată de stat **în dependență de nivelul de venit**, în celelalte **38 162** cazuri (79%) de asistență juridică calificată a fost acordată **indiferent de nivelul de venit**, grație prevederilor legale, beneficiarii fiind scutiți de testul financiar:

Cu referire la cazurile de acordare a asistenței juridice garantate de stat în dependență de nivelul de venit al solicitantului, este de menționat faptul că în anul 2019 au fost înregistrate **412 decizii de refuz** în acordarea asistenței juridice garantate de stat, acest nr. fiind de zeci de ori mai mare decât în anii precedenți, urmare a faptului că Oficiile teritoriale sunt deja conectate la unele baze de date și pot verifica informațiile cu privire la veniturile persoanei.

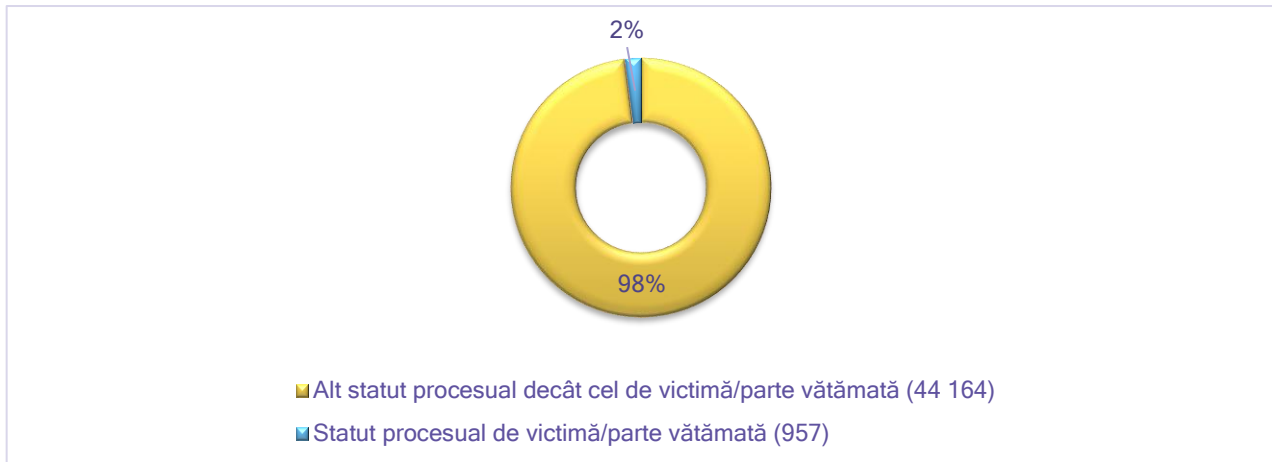
Combaterea abuzurilor de acordare a AJGS poate avea loc și prin introducerea unui plafon la nr. de cauze civile, *per capito*, pentru care ar putea fi desemnat un avocat pe parcursul unui an calendaristic, fiind preluat modelul din Ucraina. În acest sens, CNAJGS preconizează înaintarea unui demers de modificare a Legii cu privire la asistența juridică garantată de stat.

O altă măsură ar fi dezvoltarea conceptului de **"merit al cauzei"**, care nu este altceva decât o expertiză juridică a perspectivei de succes a unei cauze civile, prin prisma mai multor criterii, precum:

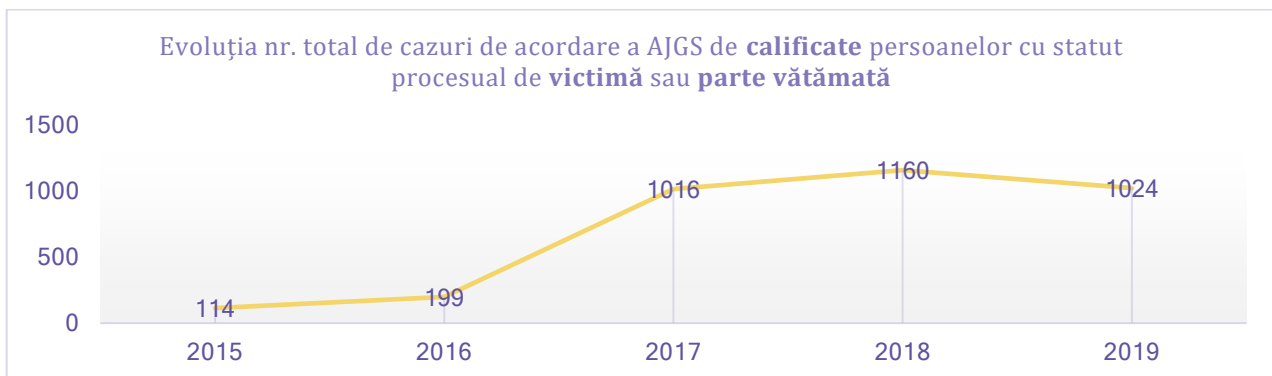
- Materialul probator;
- Termenii de prescripție;
- Valoarea acțiunii;
- Complexitatea cauzei;
- Natura pretențiilor;
- Ș.a.

Unele criterii se regăsesc deja în lista temeiurilor de refuz în acordarea AJGS prevăzute de Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat, altele urmează a fi introduse. De asemenea, urmează a fi decis și factorul de decizie care va efectua această expertizare prealabilă a perspectivei de succes a unei cauze civile.

Din numărul total de cazuri de acordare a asistenței juridice **calificate ordinare**, în **957** cazuri beneficiarii au avut statut de **victimă sau parte vătămată**, ceea ce constituie circa **2 %** din volumul total:

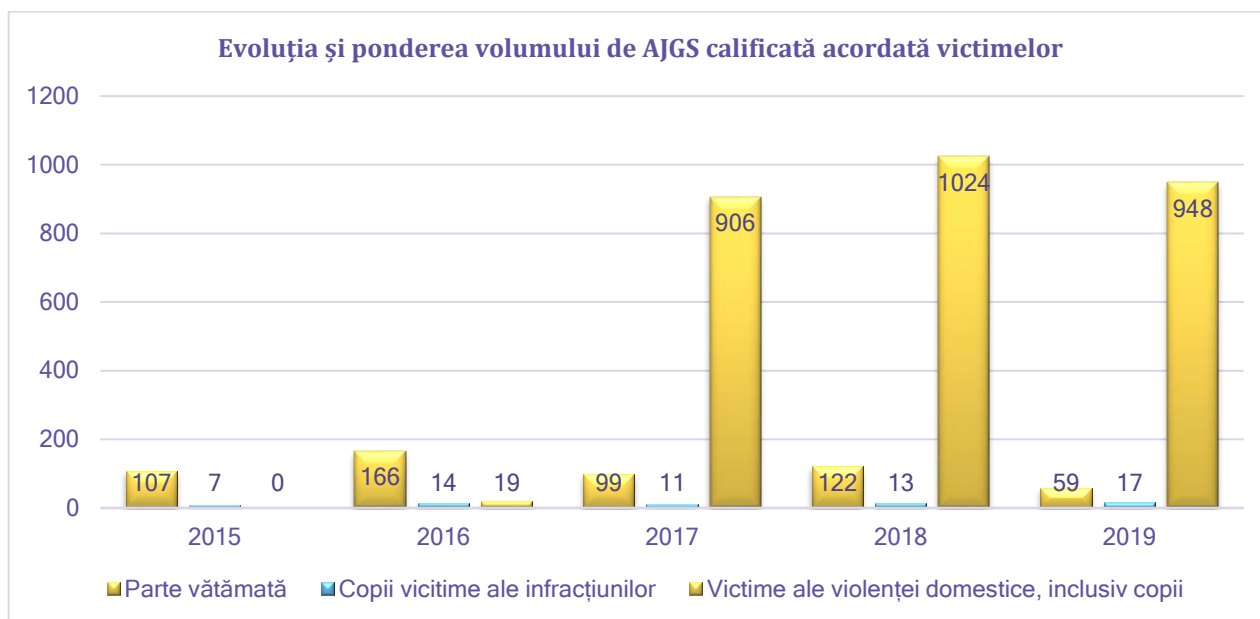
Nr. mic de beneficiari cu statut de victimă/parte vătămată este determinat de faptul că, aceste persoane dispun de dreptul la asistența juridică garantată de stat doar din momentul în care obțin oficial statutul procesual de victimă/parte vătămată și doar dacă nu dispun de mijloace financiare suficiente. Prin urmare, nu este suficientă simpla solicitare a asistenței juridice garantate de stat, ci este obligatoriu să fie justificat statul procesual, prezentând ordonanța și efectuarea testului financiar.

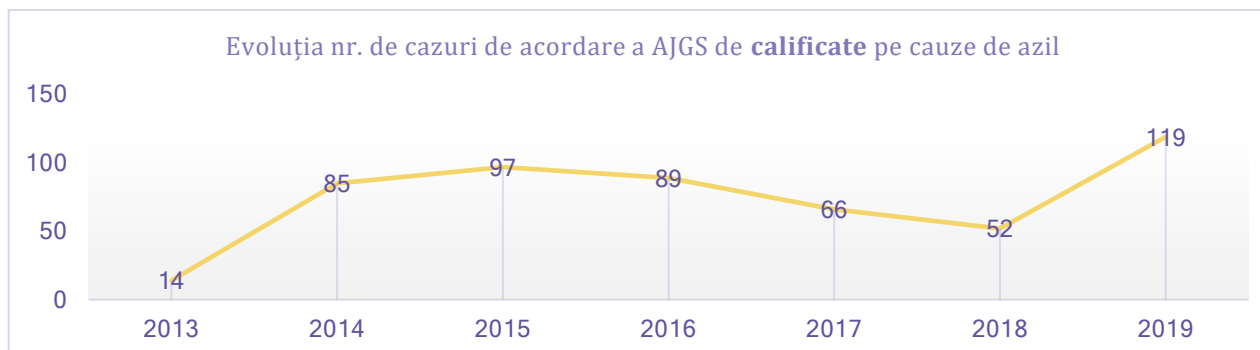
La moment, nu putem vorbi despre un acces timpuriu a presupuselor victime ale infracțiunii la asistența juridică garantată de stat necesară pentru depunerea plângerii în vederea pornirii urmăririi penale. În acest sens, cele mai vulnerabile sunt victimele violenței domestice, victimele infracțiunilor sexuale, victimele torturii și victimele traficului de ființe umane. Atât procedura de depunerea a plângerii, cât și acțiunile procesuale legate de depunere și mai ales contestarea refuzului în pornirea urmăririi penale necesită asistența unui avocat, însă dreptul la avocat garantat de stat apare doar din momentul obținerii statutului de victimă/parte vătămată și în dependență de rezultatele testului financiar.

O soluție viabilă în acest sens ar putea fi introducerea acestor categorii de persoane în lista cazurilor de beneficiere de asistență juridică garantată de **stat indiferent de nivelul de venit**, fapt care ar facilita mult accesarea acestui serviciu. O altă măsură ar fi extinderea conceptului de asistență juridică de **urgență** garantată de stat prin acordarea unei asemenea asistențe acestor categorii de victime la faza depunerii plângerii în regim **24/24** de către avocații de serviciu. În acest sens deja există un proiect de lege.

Din numărul total de **1024** cazuri de asistență juridică garantată de stat acordată victimelor, **948** au constituit cazuri de acordare asistenței juridice **victimelor violenței domestice**, inclusiv copii:

În anul 2019 au fost înregistrate **119** cazuri de acordare a asistenței juridice calificate pe cauze de azil, fiind înregistrat cel mai mare nr. din 2013 înapoi:

Asistența juridică calificată a fost acordată de către avocații specializați în acordarea asistenței juridice pe cauze de azil. În asemenea tipuri de cauze, beneficiarii de asistență au fost cetățeni străini sau apatrizi cu statut de:

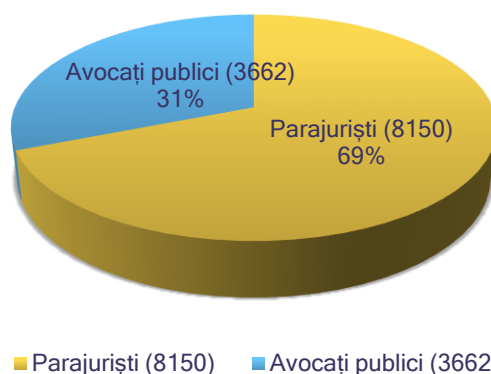
- beneficiari de protecție temporară (100 cazuri),
- beneficiari de protecție umanitară (5 cazuri),
- refugiați (0 cazuri),
- solicitanți de azil (14 cazuri).

1.2.3 Date cu privire la AJGS primară acordată pe parcursul anului 2019.

În anul 2019 au fost înregistrate **11 812** cazuri de acordare a asistenței juridice **primare** garantate de stat, ceea ce constituie cu **1 277** cazuri mai mult, decât în anul 2018, fiind înregistrată o creștere de circa **11 %**.

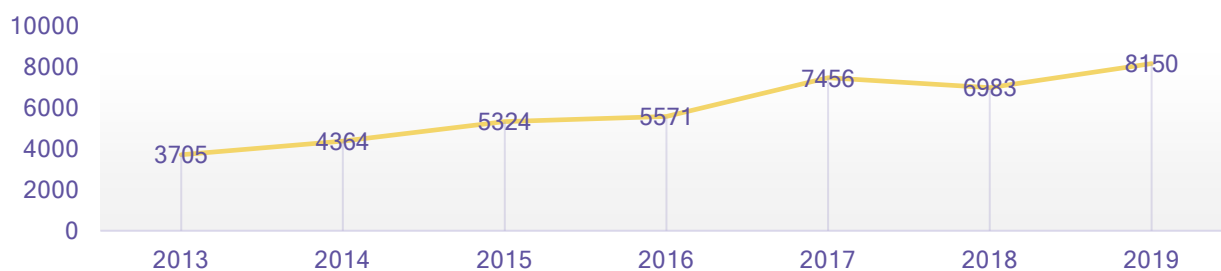
În **8 150** cazuri, adică **69 %** din volumul total, asistența juridică primară a fost acordată de către para-juriști și în **3 662** cazuri (31 %) de către avocații publici:

Ponderea AJGS primare după prestatori

Această tendință se menține pe parcursul ultimilor 3 ani și este determinată de creșterea constantă a nr. de parajuriști:

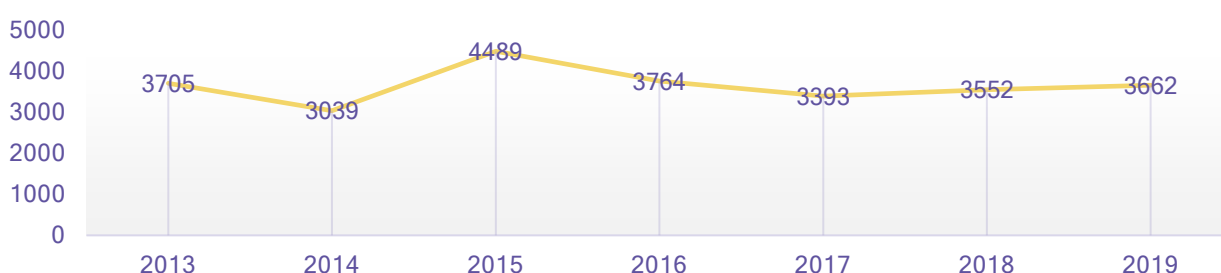
Evoluția nr. de cazuri de acordare a AJGS primare de către parajuriști

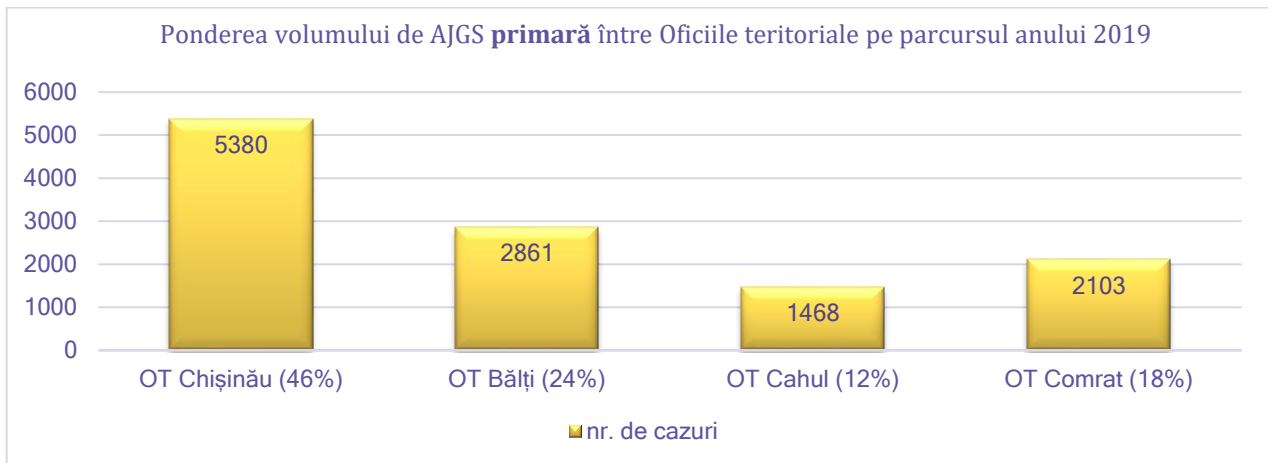
În același timp, la nr. total de cazuri de acordarea asistenței juridice primare mai pot fi adăugate și cele **3 446** de cazuri de acordare a asistenței juridice primare de către rețeaua experimentală de **parajuriști specializați**. Asistența a fost livrată de către 17 parajuriști specializați membrilor unor astfel de grupuri vulnerabile, precum: persoane care trăiesc cu HIV/SIDA, utilizatorii de droguri, lucrătorii sexului comercial, bărbați care întrețin relații sexuale cu alți bărbați. Acest rezultat a fost atins în cadrul proiectului „Abilitarea juridică a comunităților vulnerabile prin susținerea activității rețelei de para-juriști specializați în Republica Moldova”, implementat de Uniunea pentru prevenirea HIV și Reducerea Riscurilor (**UORN**) în parteneriat cu Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat (**CNAJGS**) și cu suportul Fundației Soros Moldova (**FSM**).

Dar, și rețeaua de avocați publici contribuie substanțial, an de an, la volumul total de asistență juridică primară livrată, în special în localitățile de reședință ale Oficiilor teritoriale:

Evoluția nr. de cazuri de acordare a AJGS primare de către avocații publici

Repartizarea volumului de asistență juridică primară între Oficiile teritoriale ale CNAJGS a avut loc, după cum urmează:

Printre angajamentele asumate de CNAJGS în anul 2019 în domeniul din acțiunile asumate de CNAJGS în cadrul obiectivului strategic "**Dezvoltarea și consolidarea sistemului de asistență juridică primară garantată de stat**" a fost și susținerea acțiunii de consolidare a statutului de parajurist prin asocierea profesională.

Această inițiativă a luat naștere în anul 2018, când a fost definitivat procesul de recunoaștere a profesiei de parajurist, această activitatea fiind introdusă în nomenclatorul profesiilor. O altă mare reușită în consolidarea și dezvoltarea rețelei de para-juriști în anul 2018 a constituit lansarea activității **Asociației Naționale a Para-juriștilor din Moldova (ANPM)**. ANPM și-a propus obiective, precum: consolidarea cunoștințelor juridice și de dezvoltare personală a para-juriștilor comunitari, membri ai Asociației, creșterea nivelului de abilitare juridică a comunităților acoperite de membrii Asociației și a nivelului de înțelegere a rolului para-juriștilor de către APL, precum și îmbunătățirea raporturilor cu autoritățile naționale relevante și donatorii externi.

CNAJGS a susținut ideea creării unei asemenea entități de asociere profesională, iar pe parcursul anului 2019 a consolidat parteneriatul cu ANPM, organizând și participând la mai multe activități și evenimente dedicate activității parajuridice și asistenței juridice primare.

La **6 februarie 2019**, În cadrul ședinței comune dintre ANPM, CNAJGS și Fundatia Soros-Moldova au fost puse în discuție activități le de interes comun și identificate cele mai eficiente instrumente de promovare a serviciilor lor de asistență juridică primară și a profesiei de parajurist, accesibile populației, autorităților publice locale și potențialilor parajuriști.

La **15 martie 2019**, la Chișinău a avut loc **Forumul Național al Para-juriștilor din Republica Moldova, ediția I**. Bilanțul activității lor ANPM desfășurate pe parcursul primului an de la crearea Asociației, prezentarea rețelei naționale de parajuriști și consolidarea relațiilor de parteneriat cu instituțiile și ONG-urile din domeniu, au constituit subiectele principale

abordate în cadrul Forumului. La eveniment au participat peste 100 de persoane, membri ANPM, parajuriști, parteneri ai ANPM, practicieni și experți din structuri guvernamentale și societatea civilă, donatori ce au contribuit și/sau contribuie la crearea/dezvoltarea serviciului de asistență juridică primară și a ANPM reprezentanți ai instituțiilor naționale și internaționale, reprezentanți mass-media. Forumul a fost organizat de către ANPM în parteneriat cu CNAJGS și cu susținerea financiară a Departamentului Justiție și Drepturi le

Omului a Fundației Soros-Moldova.

În **mai 2019** ANPM și CNAJGS) au dat start promovării serviciilor de asistență juridică primară. Prima întâlnire la nivel local a avut loc în cadrul Consiliului raional Dubăsari, urmate de întruniri în raioanele Orhei, Călărași și Criuleni, Anenii Noi, Cantemir, Cimișlia. Pe durata campaniei de promovare, actorii sociali precum: primari, asistenți sociali, bibliotecari, reprezentanți ai ONG-urilor locale din 10 raioane ale țării au fost informați despre beneficiile serviciilor parajuriștilor.

În perioada **1-5 iulie 2019**, la Chișinău a avut loc Cursul Regional de Liderism privind Abilitarea Juridică organizat de către Fundația Soros Moldova, în parteneriat cu ANPM și CNAJGS. În cadrul evenimentului au participat 10 para-juriști. Formatori din Ucraina, SUA și Filipine au instruit participanții în domeniul Liderismului cu privire la abilitarea juridică. La curs au participat și 9 membri ai ANPM alături de reprezentanți din Ucraina, Albania și Kyrgyzstan.

În luna iunie, membrii ANPM au fost instruiți în domeniul liderismului. În total au participat 15 membri. Participanții la atelierul de instruire au fost implicați în activități de lucru în echipă și dezvoltarea abilităților de leadership. În cadrul instruirii s-a pus accentul pe aspectul ce ține de managementul proiectelor și legătura dintre acesta și liderism. În perioada 14 - 16 iunie 2019, membrii ANPM au fost instruiți în domeniul organizării comunitare. Este prima instruire a para-juriștilor în acest domeniu. Participanții la instruire au învățat ce este organizarea comunitară, care este metodologia de lucru în acest domeniu, istorii de succes, cum se raportează activitățile în domeniul organizării comunitare. La finele instruirii, în urma unei testări, au fost identificați 6 para-juriști, care se vor implica în activități de organizare comunitară pentru o perioadă de 5 luni.

Astfel în 6 localități din țară: comuna Grătiești mun.Chișinău, s.Cărpineni r-nul Hîncești, s. Măcărești r-nul Ungheni, s. Logănești r-nul Hîncești, s. Zubrești r-nul Strășeni și or. Ialoveni, para-juriștii au desfășurat activitatea de mobilizare comunitară. Prin intermediul activităților de organizare comunitară oamenii sunt ghidați de para-juriști/organizatori comunitari în crearea grupurilor de inițiativă, identificarea autorităților responsabile de soluționarea problemei cu care se confruntă, scrierea demersurilor/petițiilor către instituțiile vizate, organizarea ședințelor/întâlnirilor cu reprezentanții autorităților etc. În rezultatul activităților desfășurate de para-juriști, în localități au fost soluționate probleme de importanță pentru locuitori.

În luna noiembrie 2019, ANPM împreună cu Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova (ABRM) a organizat o întrunire în incinta Bibliotecii Municipale "B.P. Hașdeu" din or. Chișinău. La eveniment au participat bibliotecari din diferite localități ale țării, para-juriști și reprezentantul Oficiului Teritorial Chișinău al CNAJGS. În cadrul workshop-ului au fost

prezentate informații cu privire la serviciile de asistență juridică primară, cu privire la activitatea para-juriștilor și a ANPM. Totodată în cadrul întrunirii au fost identificate multiple posibilități de colaborare dintre ambele organizații.

În perioada lunii decembrie 2019, membrii ANPM au beneficiat de instruire în domeniul E-guvernare. Atelierul de lucru a fost organizat în parteneriat cu Agenția de Guvernare Electronică. În cadrul evenimentului para-juriștii s-au familiarizat cu agenda de e-Transformare a Guvernării și Serviciile Publice electronice disponibile. Totodată a fost prezentat Sistemul Guvernamental de Plati Electronice Mpay și Serviciul de identitate electronica MSign și MPass. Para-juriștii au apreciat ca fiind foarte utilă instruire, în contextul facilitării accesului cetățenilor la serviciile publice disponibile datorită investițiilor inteligente în tehnologiile informaționale.

OHCHR lucrează cu organizațiile societății civile în vederea monitorizării respectării drepturilor omului. În acest sens au fost create 15 grupuri de lucru pe domenii diferite. ANPM a participat la 4 dintre aceste grupuri de lucru. În cadrul ședințelor acestor grupuri, se analizează respectarea de către Republica Moldova a recomandărilor primite în cadrul UPR (Universal Periodic Review) - Evaluarea Periodică Universală. Prin acest Mecanism se urmărește monitorizarea și evaluarea gradului de implementare a recomandărilor emise de către Comitetele specializate ale ONU și Consiliul ONU pentru drepturile omului pentru Republica Moldova.

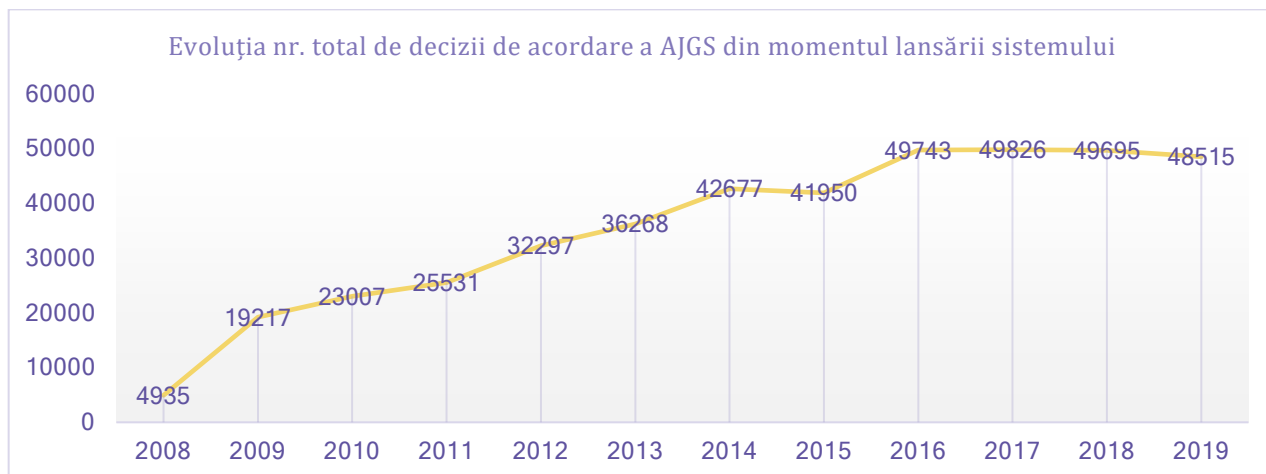
Totodată, ANPM a participat la instruirile organizate de către OHCHR privind scrierea raportului alternativ la CEDAW. În aceeași perioadă, OHCHR și UN Women a organizat instruirii cu privire la monitorizarea respectării drepturilor femeilor prin prisma CEDAW. Pe agendă au fost trecute subiecte ce țin de monitorizarea respectării drepturilor femeilor în Republica Moldova prin prisma CEDAW, analiza Raportului Guvernului și a listei de întrebări înaintate Guvernului de CEDAW, aspecte de advocacy la nivel internațional etc. Urmare, ANPM a elaborat un **raport alternativ privind respectarea drepturilor femeilor din zonele rurale**.

Serviciile para-juriștilor au devenit mai vizibile datorită promovării acestora prin intermediul surselor media. Membrii ANPM vorbit despre activitatea para-juriștilor și despre asistența juridică garantată de stat în cadrul emisiunilor radio și TV cum ar fi: TVR, Radio Moldova, Radio Chișinău. Din iulie 2019, ANPM și postul de Radio Sputnik au inițiat o colaborare în vederea promovării serviciilor de asistență juridică primară și abilitarea juridică a populației. Astfel în acest scop, para-juriștii au abordat aîn cadrul emisiunilor radio mai multe subiecte juridice de interes public. În 2019, para-juriștii au participat la peste 20 de emisiuni Radio sau TV.

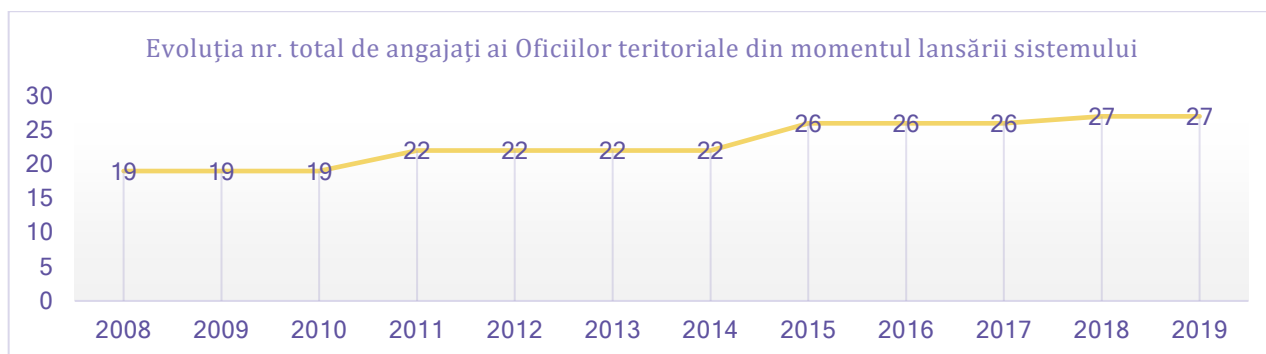
1.2.4 Date cu privire la volumul de lucru și resurse umane angajate în sistemul de AJGS în anul 2019.

Ca urmare a creșterii volumului de AJGS acordată, a extinderii competențelor CNAJGS, creșterii numărului de beneficiari și prestatorilor de AJGS, precum și diversificarea spectrului de servicii de AJGS prestate, *volumul de lucru în OT ale CNAJGS a crescut considerabil, în raport cu primii ani de activitate.*

Analizând doar un singur criteriu, precum este nr. de decizii emise anual cu privire la acordarea asistenței juridice garantate de stat, constatăm o evoluție spectaculoasă în acest sens:

Astfel, doar la acest capitol, în perioada anilor 2009-2019, **volumul** a crescut cu aproximativ **252 %**, însă **personalul Oficiilor teritoriale ale CNAJGS a crescut** la număr **cu doar 42 %** (de la 19 la 27 unități):

Totodată, constatăm în ultimii ani o creștere a volumului de lucru personalului Oficiilor teritoriale și ale Aparatului administrativ al CNAJGS, determinată de extinderea tipurilor de asistență juridică garantată de stat, spectrului de servicii și prestatori, activității de instruire, mediatizare și monitorizare.

Această creștere nu este mereu proporțională cu resursele umane, tehnice și financiare alocate sistemului, necesitând permanent adaptări de rigoare și alocare de suport și resurse suplimentare. Identificarea și alocarea resurselor financiare conform necesităților este crucială.

Prin urmare, urmează a fi evaluată capacitatea sistemului de a face față din punct de vedere a resurselor umane și a resurselor tehnice volumului de lucru existent și a sarcinilor asumate. În contextul în care, pe tot parcursul anului 2019 a existat un moratoriu impus de Guvern cu privire la angajarea personalului în funcțiile vacante, problema suplinirii nr. de personal în cadrul sistemului de AJGS nici nu a putut fi pusă pe ordinea de zi. Moratoriul a fost extins și pentru anul 2020.

Rămâne deschis subiectul cu privire la **retribuirea muncii celor 7 membri ai CNAJGS**. Astfel, CNAJGS rămâne printre puținele organe colegiale ale căror membri nu sunt remunerați, activând pe baze obștești. Pe de o parte, membrii CNAJGS nu desfășoară o activitate permanentă în cadrul CNAJGS, fiind angajați ai altor instituții guvernamentale sau neguvernamentale, dar pe de altă parte membrii consumă timp în legătură cu pregătirea și participarea la ședințele CNAJGS, precum și la alte evenimente dedicate asistenței juridice garantate de stat.

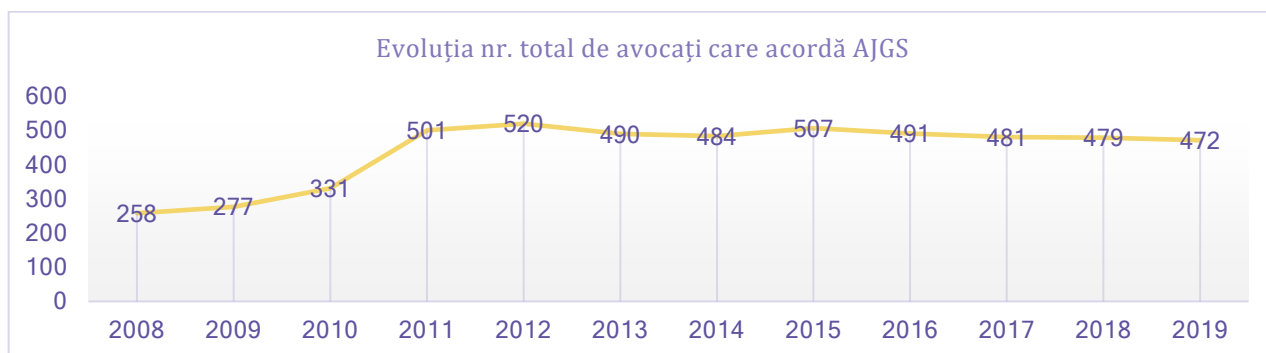
În legătură cu aceasta se impune necesitatea identificării și implementării unui mecanism echitabil și non-discriminatoriu de retribuire a muncii membrilor CNAJGS. Cu acest prilej, CNAJGS va apela pentru suport la Ministerul Justiției și cel al Finanțelor.

1.2.5 Date cu privire prestatorii de servicii de AJGS în anul 2019.

Pentru acordarea **asistenței juridice calificate** au fost implicați **472 avocați** care acordă asistență juridică calificată garantată de stat, dintre care:

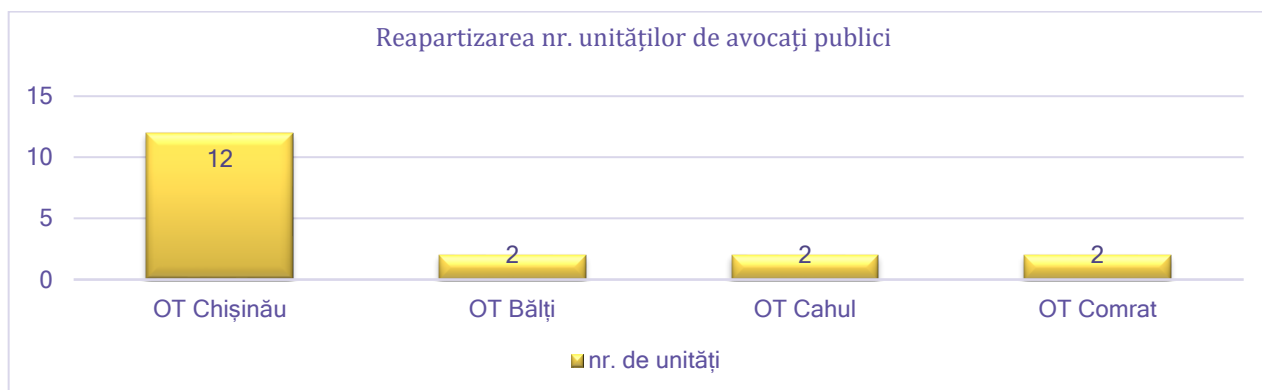
- **11 avocați publici,**
- **34 avocați specializați** în cauzele cu implicarea copiilor,
- **13 avocați specializați** în acordarea asistenței juridice calificate solicitanților de azil, refugiaților, beneficiarilor de protecție umanitară, apatrizilor și solicitanților de apatrid,
- **9 avocați specializați** în acordarea asistenței juridice calificate persoanelor cu dezabilități intelectuale și psiho-sociale,
- **8 avocați specializați** în acordarea asistenței juridice calificate victimelor infracțiunilor.

Nr. de avocați care acordă a AJGS la cere rămâne a fi constat în ultimii ani, datorită faptului că nr. de avocați noi veniți în sistem este aproximativ același ca și nr. avocaților care au părăsit sistemul din anumite considerente:

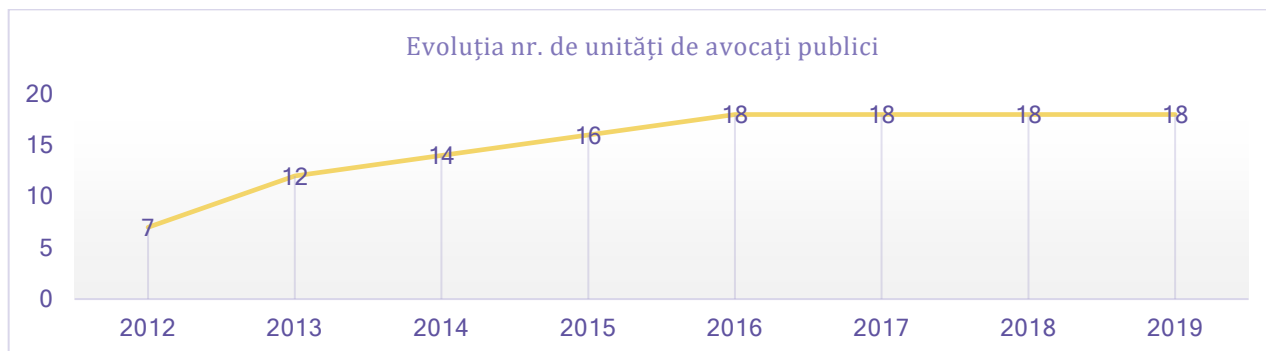

Interesul avocaților față de sistemul de AJGS este în continuă creștere, mai ales în contextul majorării remunerării pentru serviciile de asistență juridică garantată de stat.

În anul 2019, în sistemul de acordare a AJGS au fost alocate **18 unități** de avocat publici, fiind astfel repartizate:

Efectiv au activat **11** avocați publici, rămânând 7 unități vacante.

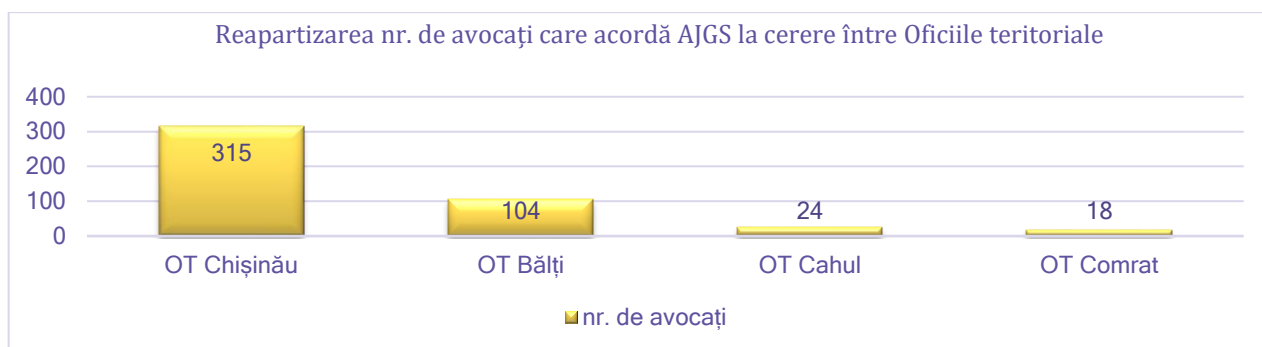

Problema unităților vacante pentru poziția de avocat public devine una cronică, dat fiind faptul că este actuală în ultimii 4 ani. Lipsa de interes față de această poziție este determinată de mărimea cuantumului remunerației fixe lunare achitate avocaților publici, care nu a fost revizuită niciodată.

Prin urmare, prin hotărârea CNAJGS nr. 12 din 03.11.2011 cuantumului remunerației avocaților publici a fost stabilit în mărime de **6785 lei** lunar (brut), după care nu a mai fost revizuit. Pe fondul majorării în ultimii 2 ani cu 100% a cuantumului remunerării avocaților care acordă AJGS la cerere, poziția de avocat public pierde definitiv din popularitate și competitivitate, existând riscul de a mai pierde și din unitățile existente.

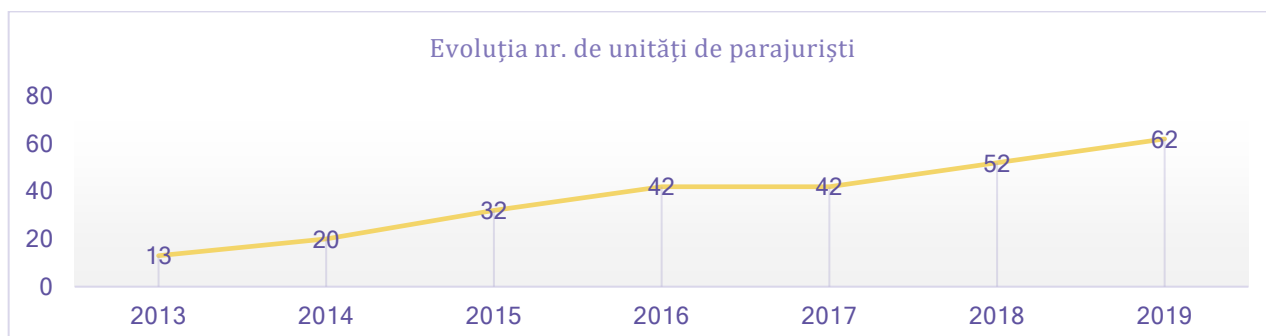
În legătură cu aceasta, printre obiectivele strategice ale CNAJGS pentru anul 2020 este revizuirea sarcinilor și rolului avocatului public în sistemul de AJGS și a cuantumului remunerației fixe achitate pentru serviciile prestate, având drept scop de a reanima această instituție în cadrul sistemului de AJGS.

Este de menționat repartizarea geografică neuniformă a numărului de avocați care acordă AJGS la cerere, marea majoritate - **68%**, fiind concentrată în jurisdicția Oficiul teritorial Chișinău:

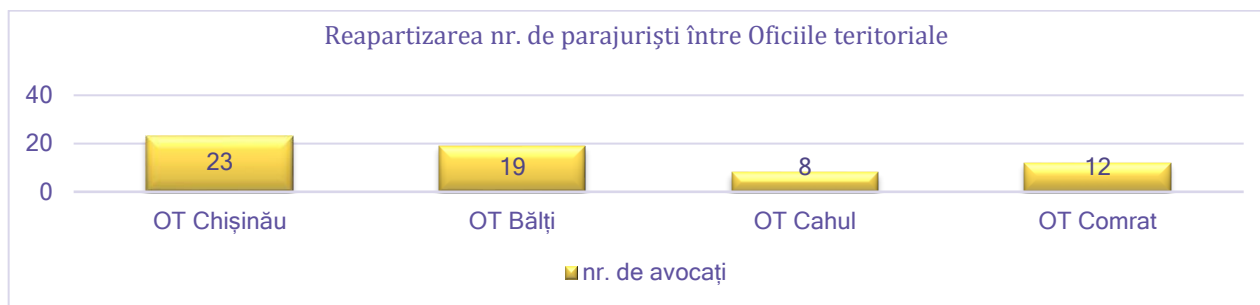
În municipiul Chișinău este înregistrată o supra pondere a avocaților, însă în unele raioane (Taraclia, Sângerei ș.a.) înregistrăm un deficit de avocați.

Rețeaua națională de parajuriști în anul 2019 a fost constituită din **62 de unități**, cu 10 unități mai mult decât în anul 2018:

Astfel, prin Hotărârea CNAJGS nr. 5 din 26 februarie 2019 rețeaua națională de para-juriști a fost suplinită cu încă 10 unități, fiind extinsă la un număr total de 62 de unități.

Cele 62 de unități au fost repartizate între Oficiile teritoriale, după cum urmează:

Din cele 62 de unități, efectiv au activat 57 de parajuriști, iar la începutul anului 2020 nr. de unități vacante a ajuns la 11.

Din păcate, problema unităților vacante pentru poziția de parajurist rămâne actuală și pentru anul 2019. Lipsa de interes față de această poziție este determinată de mărimea cuantumului remunerației fixe lunare achitate parajuristului, care nu a fost revizuită niciodată. Prin urmare, prin hotărârea CNAJGS nr. 4 din 15.02.2013 cuantumului remunerației parajuriștilor a fost stabilit în mărime de **1640 lei** lunar (brut), după care nu a mai fost revizuit.

În acest context, nu contează doar numărul parajuriștilor, ci mai sunt o serie de aspecte importante care urmează a fi clarificate pentru dezvoltarea rețelei de parajuriști, precum:

- definitivarea procesului de recunoaștere a profesiei de parajurist,
- revizuirea mecanismului de admitere în profesie,
- revizuirea mecanismului de instruire inițială și continuă a parajuriștilor,
- revizuirea mecanismului de contractare și remunerare,
- elaborarea unei metodologii de evaluare a necesității de acordare a asistenței juridice primare pentru o anumită localitate.

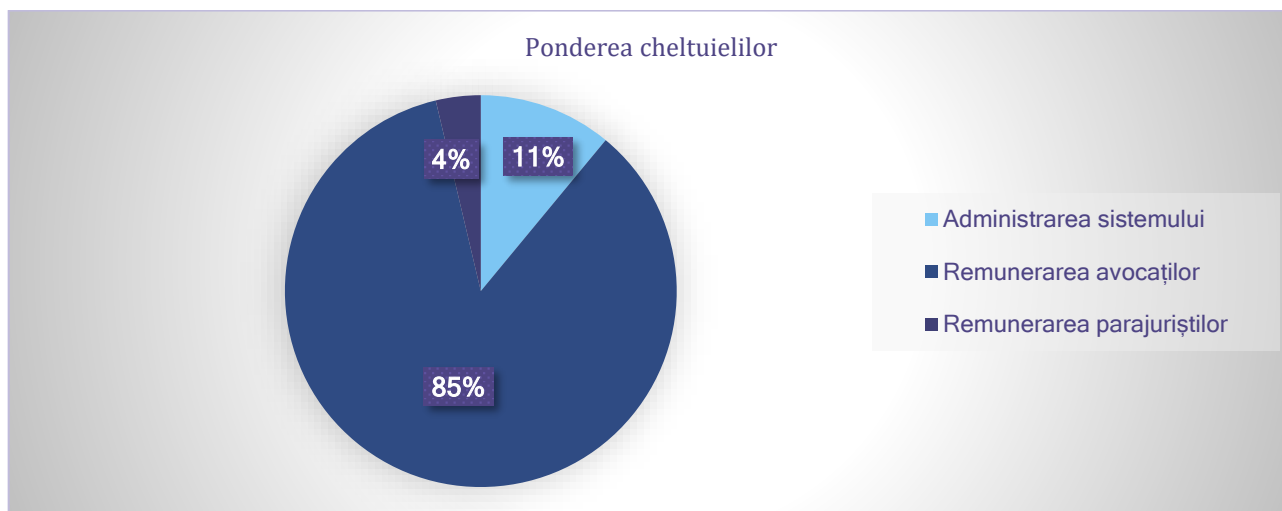
În legătură cu aceasta, printre obiectivele strategice ale CNAJGS pentru anul 2020 este atât soluționarea acestor probleme împreună cu partenerii de dezvoltare interesați de serviciile parajuridice, precum și revizuirea cuantumului remunerației fixe achitate pentru serviciile prestate, având drept scop de a reanima această instituție importantă în cadrul sistemului de AJGS.

1.2.6 Date cu privire bugetul sistemului de AJGS în anul 2019.

Pentru finanțarea sistemului de asistență juridică garantată de stat pentru anul 2019, Consiliului Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat și celor 4 Oficiilor ale sale teritoriale, de către Ministerul Justiției a fost planificată suma de **42 575 200 lei**. Conform raportului privind implementarea strategiei de cheltuieli în anul 2019 a fost realizată suma de **35 729 260 lei**, fiind înregistrată o economie de **6 845 940 lei**:

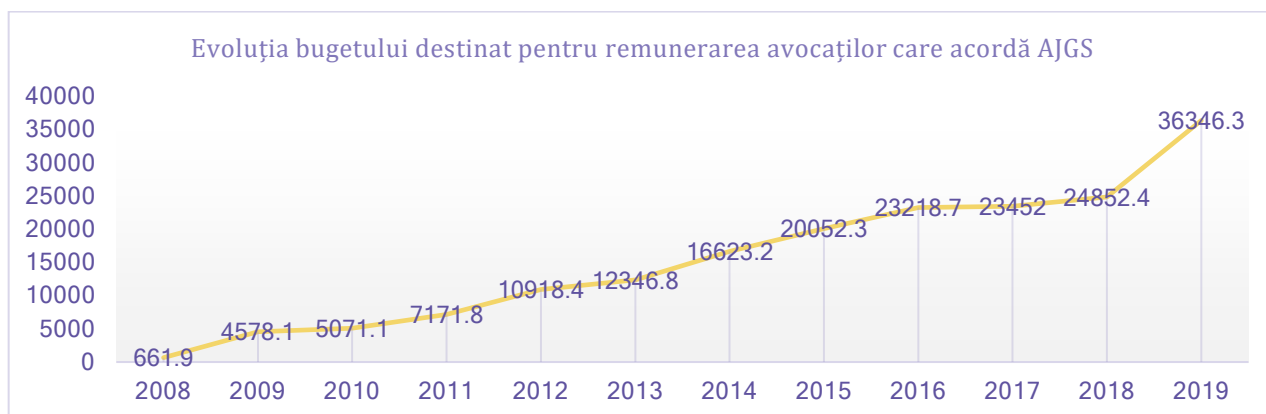
Domeniu	Buget planificat	Buget realizat	Economii/deficit
Administrarea sistemului	4 673 100	3 990 900	682 200
Remunerarea avocaților	36 346 300	30 444 000	5 902 300
Remunerarea parajuriștilor	1 555 800	1 294 360	2 61440
Total	42 575 200 lei	35 729 260 lei	+ 6 845 940 lei

Este de remarcat că, din bugetul total, **36 346 300 lei**, ceea ce constituie circa **85,3%**, au fost planificați pentru remunerarea avocaților care acordă AGJS calificată la cerere a remunerarea avocaților publici, iar suma de **1 555 800 lei**, ceea ce constituie circa **3,7%**, a fost planificată pentru remunerarea parajuriștilor, astfel încât **89%** din buget au fost planificate pentru remunerarea prestatorilor de servicii:

Pentru organizarea și administrarea sistemului de AJGS a fost planificată suma de **4 673 100 lei**, ceea ce constituie circa **11%** din bugetul total.

În comparație cu anii precedenți, pentru anul 2019 au fost alocate circa **11,5 milioane** lei suplimentar, destinate pentru plata onorariilor avocaților care acordă asistență juridică calificată garantată de stat, fapt care a permis majorarea cu 50% a unității convenționale în bază căreia are loc remunerarea avocaților pentru serviciile prestate:

Prin urmare, constatăm în anul 2019 o creștere spectaculoasă, de circa **800 %**, a sumelor alocate pentru remunerarea avocaților care acordă AJGS în comparație cu anul 2009.

II. OBIECTIVE STRATEGICE ȘI PLANUL DE ACȚIUNI PENTRU ANUL 2020.

Prin *Strategia de activitate în sistemul de acordare a AJGS pentru anii 2018-2020*, CNAJGS și-a fixat următoarele obiective de dezvoltare a sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat în anul 2020:

1. Consolidarea capacității CNAJGS și a Oficiilor sale teritoriale de organizare și management a sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat:

- a) Revizuirea cadrului normativ-juridic și promovarea modificărilor în legislație în vederea înlăturării lacunelor și coliziilor în procesul de acordare a asistenței juridice garantate de stat, în mod special a celor care vizează condițiile de eligibilitate și comunicare a deciziilor;
- b) Generalizarea practicii de implementare și elaborarea de recomandări în vederea aplicării uniforme a legislației în domeniul asistenței juridice garantate de stat;
- c) Ajustarea schemei de încadrare și de remunerare a personalului Aparatului administrativ și Oficiilor teritoriale ale CNAJGS în contextul extinderii spectrului de servicii de AJGS, instituirea de noi mecanisme și sarcini;
- d) Dezvoltarea capacităților profesionale ale Aparatului administrativ și Oficiilor teritoriale ale CNAJGS în vederea gestiunii eficiente a activităților din sistemul de AJGS;
- e) Monitorizarea activității curente a Oficiilor teritoriale ale CNAJGS și luarea măsurilor instituționale conform competenței în vederea îmbunătățirii;
- f) Colectarea și analiza trimestrială a datelor statistice pentru determinarea necesităților, stabilirea tendințelor și dinamicii în cadrul sistemului, precum și estimarea costurilor de asistență juridică garantată de stat;
- g) Dezvoltarea continuă a sistemului de evidență automatizată a datelor statistice;
- h) Elaborarea și testarea unei platforme electronice unice de transmitere, recepționare și prelucrarea a solicitărilor de acordare a asistenței juridice garantate de stat;
- i) Asigurarea unei planificări bugetare eficiente a costurilor pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat;
- j) Conectarea efectivă a Oficiilor teritoriale ale CNAJGS la bazele de date corespunzătoare în vederea verificării informațiilor privind capacitatea de plată a solicitanților de AJGS, conform necesităților;
- k) Dezvoltarea și perfecționarea mecanismului de recuperare a cheltuielilor pentru asistența juridică;
- l) Elaborarea mecanismului de acordare a asistenței juridice parțial gratuite;
- m) Identificarea unor surse adiționale care vor putea fi utilizate la consolidarea sistemului asistenței juridice garantate de stat;
- n) Mediatizarea sistemului de AJGS, a activităților realizate și rezultatelor obținute;
- o) Elaborarea și implementarea planului anual de activitate în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat și determinarea rolurilor și responsabilităților.

Indicatori:

- a) Cadrul legal și secundar privind asistența juridică garantată de stat ajustat periodic și aplicat uniform pe teritoriul Republicii Moldova;
- b) Bunele practici în domeniul AJGS identificate la nivel local de Oficiile teritoriale și incluse în actele normative elaborate de CNAJGS și alte autorități publice;
- c) CNAJGS funcțional și cu o abordare coerentă a domeniului asistenței juridice garantate de stat;
- d) Schema de încadrare și de remunerare a personalului Aparatului administrativ și al Oficiilor Teritoriale ale CNAJGS ajustată;
- e) Angajații din sistemul de AJGS în număr suficient, motivați și calificați să exercite atribuțiile conform fișelor de post;

- f) Capacități consolidate ale CNAJGS și Oficiilor sale teritoriale de colectare, sistematizare și utilizare a datelor statistice în vederea asigurării funcționalității sistemului de asistență juridică garantată de stat;
- g) Sistemului de evidență automatizată a datelor statistice îmbunătățit și dezvoltat;
- h) Necesitățile de asistență juridică garantată de stat estimate și mecanism de planificare a costurilor bugetare funcțional;
- i) Mecanism de recuperare a cheltuielilor pentru asistența juridică funcțional și costuri de asistență juridică garantată de stat recuperate;
- p) Oficiilor teritoriale ale CNAJGS conectate la bazele de date în vederea verificării informațiilor privind capacitatea de plată a solicitanților de AJGS;
- q) Mecanism de acordare a asistenței juridice parțial gratuite elaborat și testat;
- r) Resurse adiționale cooptate în vederea asigurării funcționalității și accesibilității sistemului de asistență juridică garantată de stat;
- s) Sistemul de AJGS mediatizat;
- t) Gradul de implementarea Planului de acțiuni evaluat anual.

2. Consolidarea capacității avocaților de acordare a unei asistențe juridice calificate, eficiente și calitative beneficiarilor de AJGS:

- a) Revizuirea cadrului normativ privind mărimea și modul de remunerare a avocaților, inclusiv avocaților publici, pentru serviciile de acordare a asistenței juridice garantate de stat în vederea îmbunătățirii acestora;
- b) Revizuirea rolului și locului avocaților publici în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat;
- c) Îmbunătățirea cadrului normativ și al practicii, precum și asigurarea transparenței în procesul de selectare a avocaților în vederea acordării asistenței juridice calificate garantate de stat;
- d) Elaborare și aprobarea standardelor de calitate, care ar putea servi drept repere în procesul de monitorizare externă a calității serviciilor de asistență juridică garantată de stat acordate de către avocați. Elaborarea ghidurilor practice și metodologice pentru avocați;
- e) Contribuirea la instruirea inițială și continuă a persoanelor autorizate să acorde asistență juridică garantată de stat și consolidarea parteneriatelor cu instituțiile dotate cu competențe de instruire inițială și continuă (Uniunea Avocaților; Institutul Național al Justiției ș.a.);
- f) Examinarea oportunității de extindere a listelor specializate de avocați în anumite categorii de cauze, inclusiv actualizarea permanentă a celor existente;
- g) Dezvoltarea mecanismului de monitorizare externă a calității asistenței juridice garantate de stat;
- h) Facilitarea elaborării și implementării unor programe conexe, precum asistența juridică holistică, prevenire și dejudiciarizare, litigare strategică, advocacy, abilitarea juridică a populației ș.a.

Indicatori:

- a) Mărimea și modul de remunerare a avocaților pentru serviciile de acordare a asistenței juridice garantate de stat revizuite și îmbunătățite. Avocați motivați să acorde asistență juridică calitativă;
- b) Rolul și locul avocaților publici în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat revizuit și determinat. Rețeaua națională de avocați publici funcțională și eficientă;
- c) Sistem transparent și non-discriminatoriu de admitere în sistemul de AJGS a avocaților în vederea acordării asistenței juridice garantate de stat;

- d) Standarde profesionale de activitate a avocaților elaborate participativ, adoptate și respectate;
- e) Numărul de persoane autorizate să acorde asistență juridică garantată de stat instruite și calitatea programelor de instruire;
- f) Liste de avocați specializați actualizate și după caz noi instituite;
- g) Mecanism de monitorizare externă a calității asistenței juridice garantate de stat instituționalizat și aplicat continuu;
- h) Gradul de satisfacție a beneficiarilor privind calitatea asistenței juridice acordate, inclusiv calitatea serviciilor specializate.

3. Dezvoltarea și consolidarea sistemului de asistență juridică primară garantată de stat:

- a) Dezvoltarea și consolidarea rețelei de para-juriști ca principala formă de acordare a asistenței juridice primare garantate de stat;
- b) Identificarea și implementarea de mecanisme de sensibilizare a administrației publice locale și altor autorități, în vederea sprijinirii și promovării para-juristului în comunitate, a utilității acestuia în comunitate;
- c) Elaborarea unei metodologii unice de identificare a necesității de abilitare juridică a populației într-o anumită localitate;
- d) Extinderea continuă a rețelei de para-juriști în localitățile rurale și urbane din întreaga țară, ținând cont de necesitățile de abilitare juridică;
- e) Definitivarea procesului de recunoaștere a statutului de para-jurist ca profesie oficială în RM;
- f) Susținerea acțiunii de consolidare a statutului de para-jurist prin asocierea profesională;
- g) Revizuirea mecanismului de selectare, contractare și remunerare a para-juriștilor;
- h) Revizuirea mecanismului de instruire inițială și continuă a para-juriștilor;
- i) Revizuirea mecanismului de responsabilizare a para-juriștilor, inclusiv a cadrului normativ cu privire la conflictele de interese și incompatibilități;
- j) Pilotarea mecanismului de acordare a asistenței juridice primare specializate unor anumite categorii defavorizate ale populației prin intermediul para-juriștilor specializați;
- k) Dezvoltarea platformei on-line de acordare a asistenței juridice primare care permite beneficiarilor să-și rezolve problemele de ordin juridic la distanță;
- l) Elaborarea și instituționalizarea mecanismului de acordare a asistenței juridice primare garantate de stat de către asociațiile obștești;
- m) Pilotarea unor noi modele de acordare a asistenței juridice primare garantate de stat, orientate la necesitățile beneficiarilor din categoriile social-vulnerabile;

Indicatori:

- a) Grad avansat de accesibilitate al serviciilor de asistență juridică primară garantată de stat;
- b) Servicii de asistență juridică primară garantată de stat corelate necesităților populației;
- c) Rețeaua națională de para-juriști funcțională și eficientă;
- d) Schema de extindere la nivel național implementată;
- e) Numărul de beneficiari ai asistenței juridice primare;
- f) Procesul de recunoaștere a statutului de para-jurist ca profesie oficială definitivat;
- g) Mecanismului de selectare, contractare și remunerare a para-juriștilor revizuit și îmbunătățit;
- h) Mecanismul de instruire inițială și continuă a para-juriștilor revizuit și îmbunătățit;
- i) Mecanismul de responsabilizare a para-juriștilor, inclusiv a cadrului normativ cu privire la conflictele de interese și incompatibilități revizuit și îmbunătățit;

- j) Platformă on-line de acordare a asistenței juridice primare la distanță dezvoltată;
- k) Mecanism de acordare a asistenței juridice primare de către asociațiile obștești elaborat și instituționalizat;
- l) Noi modele de acordare a asistenței juridice garantate de stat pilotate.

4. Asigurarea transparenței de funcționare a sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat și a accesului la informație cu caracter juridic și consolidarea parteneriatelor:

- a) Asigurarea transparenței de funcționare a sistemului de asistență juridică garantată de stat prin comunicarea informațiilor relevante prin intermediul mass-media și plasarea permanentă a informației pe pagina web a CNAJGS;
- b) Sensibilizarea comunității juridice și a publicului în general referitor la inovațiile, activitățile și rezultatele obținute în sistemul de asistență juridică garantată de stat;
- c) Intensificarea circuitului informațional între CNAJGS, Aparatul administrativ și Oficiile sale teritoriale; CNAJGS și Parlament, Guvern, Ministerul Justiției, Ministerul Finanțelor; CNAJGS și Uniunea Avocaților; CNAJGS și Avocatul poporului; CNAJGS și mass-media; CNAJGS, Oficiile sale Teritoriale și actorii justiției: judecători, procurori, ofițeri de urmărire penală; Oficiile teritoriale ale CNAJGS și mass-media locală;
- d) Asigurarea unei colaborări eficiente cu organele de drept în vederea respectării drepturilor și intereselor legitime ale beneficiarilor de asistență juridică garantată de stat;
- e) Consolidarea parteneriatelor cu organizațiile interesate în promovarea accesului la justiție și accesului la informație cu caracter juridic pentru diferite segmente ale populației Republicii Moldova, inclusiv cu parteneri de dezvoltare și organizații din alte state în vederea preluării de bune practici în sistemul de acordare a asistenței juridice garantate de stat;
- f) Formarea unor parteneriate durabile cu asociațiile obștești, instituțiile de învățământ și mediul academic în vederea monitorizării și cercetării domeniului asistenței juridice garantate de stat, promovării accesului la informație cu caracter juridic, precum și cooptării voluntarilor în sistem.

Indicatori:

- a) O mai mare transparență și încredere publică în activitatea sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat;
- b) Rolul CNAJGS în sistemul autorităților publice cu atribuții în sistemul de justiție determinat;
- c) Reprezentanți ai sistemului de justiție și factori de decizie familiarizați și suport sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat;
- d) Parteneriate consolidate cu actorii din sistemul de justiție, organizații interesate în promovarea accesului la justiție, asociații obștești, instituții de învățământ și mediul academic orientate spre respectarea drepturilor și intereselor legitime ale beneficiarilor de asistență juridică garantată de stat.

Obiectivele operaționale pentru anul 2020 se reflectă în [Planul de acțiuni pentru anul 2020 de implementare a Strategiei de activitate în sistemul de acordare a AJGS pentru anii 2018-2020](#) și altor angajamente ale CNAJGS prevăzute în documentele de politici ale Republicii Moldova (se anexează la prezentul raport).

Anexă:

1. [Planul de acțiuni pentru anul 2019 de implementare a Strategiei de activitate în sistemul de acordare a AJGS pentru anii 2018-2020;](#)
2. [Planul de acțiuni pentru anul 2020 de implementare a Strategiei de activitate în sistemul de acordare a AJGS pentru anii 2018-2020.](#)